

STRATEŠKI NAČRT DOSTOPNOSTI ZA MESTNO OBČINO NOVA GORICA

Naročnik:

Mestna občina Nova Gorica, Trg Edvarda Kardelja 1, 5000 Nova Gorica

Izdelovalec:

Zavod DOSTOP, Cesta 27.aprila 35, 1000 Ljubljana

Projekt:

Strateški načrt dostopnosti za Mestno občino Nova Gorica

Št. projekta:

01-SND-2019

Avtorji:

Andreja Albreht, univ. dipl. inž. kraj. arh.

Dr. Andreja Zapušek Černe, univ. dipl. inž. kraj. arh.

Damjan Černe, univ. dipl. inž. kraj. arh.

Datum:

september 2019

VSEBINA NAČRTA

VSEBINA NAČRTA	4
0 UVOD	1
0.1 NAMEN IN CILJI NAČRTA	1
0.2 STROKOVNA SKUPINA	2
0.3 DELI NAČRTA	3
0.4 REALIZACIJA NAČRTA	4
1 DOSTOPNOST PROSTORA	7
1.1 KATEGORIJE DOSTOPNOSTI	7
1.1.1 Območja 1. kategorije (dostopne poti 1. kategorije): višja stopnja dostopnosti	7
1.1.2 Območja 2. kategorije: osnovna stopnja dostopnosti	10
1.2 SMERNICE ZA UREJANJE ZUNANJIH POVRŠIN	11
1.2.1 Smernice na območjih višje stopnje dostopnosti	11
1.2.2 Smernice v območjih osnovne stopnje dostopnosti	13
1.3 PREDLOGI REŠITEV DOSTOPNOSTI	23
1.3.1 Predlogi po posameznih ulicah znotraj Nove Gorice, Solkana in Kromberka	23
1.3.2 Predlogi v drugih naseljih izven Nove Gorice (razen Solkana in Kromberka)	25
1.3.3 Javni potniški promet	27
1.3.4 Drugi (strateški) predlogi v zvezi z rešitvami dostopnosti v prometu	28
1.4 SMERNICE ZA VZDRŽEVANJE	29
1.5 PREDLOGI V ZVEZI Z REALIZACIJO PROSTORSKEGA DELA NAČRTA	30
1.5.1 Problem	30
1.5.2 Rešitev: strokovno svetovanje	30
1.5.3 Rešitev: pregled projektov	30
1.5.4 Rešitev: nadzor nad izvedbo	30
1.5.5 Sodelovanje z uporabniki	31
1.6. NAVODILA ZA PRIPRAVO 1. DELA AKCIJSKEGA NAČRTA – DOSTOPNOST PROSTORA	31
2 DOSTOPNOST INFORMACIJ	33
2.1 SMERNICE ZA IZBOLJŠANJE DOSTOPNOSTI INFORMACIJ	34
2.1.1 Načrtovanje in oblikovanje informacijskih točk	34
2.1.2 Načrtovanje in oblikovanje usmerjevalnih sistemov (informacij o prostoru)	34
2.1.3 Zasnova in oblikovanje informativnih gradiv (informacije o vsebini)	37
2.2 PREGLED MESTA Z VIDIKA DOSTOPNOSTI INFORMACIJ	39
2.2.1 Splošno	39
2.2.2 Pregled posameznih objektov (po abecednem redu):	41

2.3 NAVODILA ZA PRIPRAVO 2. DELA AKCIJSKEGA NAČRTA – DOSTOPNOST INFORMACIJ	53
3 DOSTOPNOST STORITEV	54
3.1 NAVODILA ZA PRIPRAVO 3. DELA AKCIJSKEGA NAČRTA – DOSTOPNOST STORITEV	56
4 USKLAJENOST NAČRTA Z AGENDO 22	57

0 UVOD

0.1 NAMEN IN CILJI NAČRTA

Namen Strateškega načrta dostopnosti je:

- da se vsem uporabnikom (ne glede na morebitno posameznikovo funkcionalno oviranost) omogoči dostop do storitev javnega značaja s tem da se opredeli prilagoditve na dostopnih poteh, v objektih in v zvezi z javnim prevozom.
- da ima občina pregled nad izvajanjem prilagoditev in jih izvaja tam, kjer so nujne in smiselne ter spodbudi k izvajanju tudi državne institucije in zasebne investitorje na območjih, ki niso v občinski lasti in upravljanju,
- da spodbudi vse deležnike javnega servisa na območju občine, ki lahko na svojih delovnih mestih vplivajo na to, da izboljšajo dostopnost prostora, informacij in storitev v javnih objektih,
- da so lahko uporabniki z oviranostmi vključeni pri sprejemanju odločitev v zvezi z dostopom do javnih storitev in lahko nadzorujejo ter spodbujajo izvajanje dogovorjenih rešitev v praksi.

Pomembni cilji načrta:

- načrt omogoča, da pri oblikovanju strategije sodelujejo vse reprezentativne organizacije uporabnikov z oviranostmi in podrobno opredelijo, kje so zanje najpomembnejše točke oziroma poti, ki morajo biti dostopne, ter zabeležijo najbolj težavne ovire, na katere naletijo na vsakodnevni poti do javnih ustanov in objektov v javni rabi,
- načrt je skupni dokument vseh zainteresiranih organizacij, vse pobude so združene na enem mestu, problem dostopnosti se rešuje celotno, ne za vsako skupino posebej,
- občina se zaveže, da bo v okviru vzdrževalnih del sistematično odstranjevala ovire, ki so opredeljene v načrtu,
- občina se zaveže, da bo omogočila vključevanje invalidov v postopke urejanja prostora prek Sveta za invalide,
- občina lahko uporabi Strateški načrt dostopnosti kot smernice, ki so določene v 22. členu Gradbenega zakona in s tem zniža stroške izvedbe ter omogoči kakovostnejše rešitve, prilagojene dejanskim potrebam občanov,
- projektanti, ki projektirajo zunanje javne ureditve na območju Mestne občine Nova Gorica, dobijo jasna navodila glede projektiranja dostopnih javnih površin in glede možnosti sodelovanja s predstavnikom Sveta za invalide v posebnih primerih, kjer je potreben kompromis,
- občina dobi jasno strategijo o reševanju težav v zvezi z dostopnostjo invalidov in v reševanje dostopnosti vključi tudi vse javne zavode in celotno lokalno skupnost k izvajanju ukrepov za izboljšanje dostopnosti prostora, informacij in storitev,
- da občina nadaljuje z usklajenim izvajanjem ciljev in aktivnosti, katerim se je zavezala ob pridobitvi naziva Občina po meri invalidov leta 2012 (upoštevanje Standardnih pravil za izenačevanje možnosti invalidov v skladu z dokumentom Agenda 22).

0.2 STROKOVNA SKUPINA

Pri načrtu so sodelovali in ga dopolnjevali člani strokovne s področja nevladnih organizacij in Občinske uprave Mestne občine Nova Gorica:

Primož Grebenjak, Društvo paraplegikov Severne Primorske,
Marko Štanta, Društvo gluhih in naglušnih Severne Primorske,
Igor Miljavec, Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Nova Gorica,
Valter Adamič, Koordinator projekta Občina po meri invalidov,
Aleksandra Torbica, Vanda Mezgec, Ingrid Šircelj, Nataša Rijavec, Nataša Ipavec; MONG, Oddelek za okolje, prostor in javno infrastrukturo,
Andreja Trojar Lapanja, Mateja Zoratti, Darja Anzeljc, MONG, Projektna pisarna,
Martina Remec Pečenko, Marjan Jug; MONG, Oddelek za gospodarstvo in gospodarske javne službe,
Mitja Pekeč, MONG, Kabinet župana,
Marinka Saksida, Tamara Simčič; MONG Oddelek za družbene dejavnosti.

Predstavnici izvajalca načrta:

Andreja Albreht, Zavod DOSTOP,
dr. Andreja Zapušek Černe, Zavod DOSTOP.

0.3 DELI NAČRTA

Načrt obsega naslednje dele:

1. DOSTOPNOST PROSTORA, ki vsebuje predvsem pregled stanja in rešitve dostopnosti za slepe in slabovidne ter gibalno ovirane osebe, pa tudi splošne napotke za oblikovanje mestnega prostora, ki lahko izboljšajo gibanje in varnost vseh pešcev, zlasti tudi starejših, bolnih, poškodovanih ljudi, otrok itd.
2. DOSTOPNOST INFORMACIJ, ki vsebuje pregled stanja osnovnega dostopa do informacij v javnih ustanovah, pri čemer imajo največje težave gluhi in naglušni, slepi in slabovidni ter ljudje z motnjami v duševnem razvoju, pa tudi vsi, ki imajo težave z orientacijo, razumevanjem, branjem itd.
3. DOSTOPNOST STORITEV, ki je namenjen spodbujanju razvoja in zagotavljanja kontinuiranega izvajanja programov in storitev s področij športa in rekreacije, kulture, vzgoje in izobraževanja ter zdravja, socialnega varstva in zaposlovanja za aktivno vključevanje oseb z oviranostmi v vsakdanje življenje lokalne skupnosti. V okviru Strateškega načrta dostopnosti se izvede prvi korak za uresničitev dostopnosti do storitev - izvedbo predavanja/predstavitve, na kateri se predstavi prva dva dela strateškega načrta dostopnosti odgovornim v javnih zavodih ter spodbudi odgovorne v javnih ustanovah k aktivnemu izboljševanju dostopa do storitev v obliki izobraževalnih delavnic za osebje, pregledov dostopnosti ustanove in izvedbi ukrepov za izboljšanje dostopnosti.

K načrtu so priložene naslednje priloge:

1. Grafična priloga Strateškega načrta dostopnosti
2. Celostna prometna strategija Mestne občine Nova Gorica – E oblika (MONG, 2017)
3. VDC pobuda Rožna dolina
4. Z belo palico po mestu (priročnik) – elektronska oblika (ZDSSS, Zavod DOSTOP, 2016)
5. Inkluzivno oblikovanje in dostop do informacij – elektronska oblika (MOP, 2016)
6. Univerzalna stanovanjska graditev (priročnik) – elektronska oblika (MOP, 2017)
7. Infrastruktura za pešce (splošne usmeritve) – elektronska oblika (MZI, 2017)
8. Lahko je brati 1 (priročnik)- elektronska oblika (Zavod RISA, 2019),
9. Lahko je brati 1 (priročnik)- elektronska oblika (Zavod RISA, 2019)
10. Poročilo o dostopnosti ZD Nova Gorica

0.4 REALIZACIJA NAČRTA

Po izkušnjah je v Sloveniji izvedenih veliko študij, presoj in drugih projektov, ki pa večinoma ostanejo nerealizirani, zato je ta del ključen za izboljšanje dostopnosti. V tem delu so opredeljeni načini izvajanja ukrepov iz Strateškega načrta dostopnosti. Ukrepi se izvajajo na dveh ravneh: v okviru vzdrževanja obstoječe infrastrukture (redno odpravljanje ovir) in v okviru projektiranja novih javnih površin (smernice za urejanje zunanjih javnih površin).

1. Mestna občina Nova Gorica se zavezuje, da bo **pripravila akcijski načrt izvajanja ukrepov iz Strateškega načrta dostopnosti za prihodnja štiri leta**, s tem da se lahko letno dopolnjuje in spreminja skladno s pripombami in predlogi Sveta za invalide. V akcijskem načrtu se navede program predvidenih aktivnosti po posameznih letih. Po preteklem štiriletnem obdobju se naredi nov akcijski načrt in nadaljuje z načrtanimi aktivnostmi.

Aksijski načrt mora vsebovati aktivnosti, ki vodijo k uresničevanju zastavljenih strateških ciljev iz tega dokumenta in je razdeljen v tri poglavja:

- DOSTOPNOST PROSTORA,
- DOSTOPNOST INFORMACIJ in
- DOSTOPNOST STORITEV.

Aktivnosti, ki so predvidene v akcijskem načrtu morajo upoštevati Standardna pravila za izenačevanje možnosti invalidov OZN. Pri načrtovanju ukrepov je v pomoč dokument Agenda 22, ki je dostopen na spletni strani MONG. Ukrepi se navajajo odvisno od potreb lokalnega prebivalstva in zaznanih primanjkljajev v preteklih letih.

Obvezne in predlagane vsebine, ki jih je treba obravnavati v posameznem delu akcijskega načrta so opredeljene na koncu posameznega poglavja. Tam je tudi navedeno, kateri oddelek MONG je zadolžen za pripravo posameznega dela akcijskega načrta. Občinska uprava je koordinator aktivnosti. Pri pripravi strategij, izvedbi investicij, navodilih javnim zavodom, kjer je so/ustanoviteljica in pri drugih aktivnostih mora upoštevati usmeritve SND. Občinska uprava je v veliko primerih tudi neposredni izvajalec SND (npr. izvedba investicij, urejanje cest..), posredno pa tudi kot (so)financer npr. investicij in investicijskega vzdrževanja objektov, s katerimi upravljajo občinski javni zavodi. Izvajalci aktivnosti, ki so zajete v akcijskem načrtu so poleg občinske uprave tudi vsi deležniki javnega servisa na območju občine, predvsem vsi deležniki, ki so prejemniki sredstev iz občinskega proračuna, vključno z invalidskimi organizacijami.

V Proračunu MO Nova Gorica **zagotovi namenska letna sredstva za odpravljanje ovir**, ki se jih opredeli z letnim programom, ki sledi akcijskemu načrtu izvajanja ukrepov iz SND.

2. **Občinski svet MONG sprejme dokument Strateški načrt dostopnosti za MONG (SND MONG) in Akcijski načrt SND MONG.** Občinski svet MONG spremlja izvajanje akcijskega načrta tako, da občinska uprava v sodelovanju s Svetom za invalide vsako leto Občinskemu svetu poda poročilo o izvajanju akcijskega načrta za preteklo leto in pripravi program aktivnosti za prihodnje leto. Poročilo o izvajanju akcijskega načrta se posreduje Zvezi delovnih invalidov Slovenije do 31.5. za preteklo leto.
3. **Smernice za urejanje zunanjih javnih površin** iz Strateškega načrta dostopnosti (poglavje 1) so v skladu z 22. členom Gradbenega zakona (Uradni list RS, št. 61/17 in 72/17 – popr.) s

sprejetim občinskim sklepom **obvezne za vse ureditve zunanjih javnih površin v MONG**. Strateški načrt se umesti na prostorski portal občine, da so lahko projektanti seznanjeni z ukrepi in zahtevano stopnjo dostopnosti znotraj območja, ki ga obravnavajo, podobno kot so seznanjeni z drugimi prostorskimi podlagami (kot so npr. razna varstvena območja).

4. **Posvetovalno telo Mestne občine Nova Gorica v zvezi z izvajanjem Strateškega načrta dostopnosti je Svet za invalide pri MONG** (v nadaljevanju *Svet za invalide*).

Pri realizaciji načrta je namreč zelo pomembno, da občina zagotovi možnost vključevanja invalidskih organizacij v spremljanje izvajanja načrta in odločitve v zvezi z zagotavljanjem dostopnosti. Svet za invalide pri MONG je strokovno in posvetovalno telo župana, ki deluje že od leta 2007 in s svojim delom zagotavlja celovit pristop obravnavanja in urejanja področja invalidov v občini.

Za izvajanje zavez iz Strateškega načrta dostopnosti je Svet za invalide kot posvetovalno telo pomemben predvsem v posebnih primerih, ko so zahteve v zvezi z zagotavljanjem dostopnosti v nasprotju z drugimi zahtevami (kulturna dediščina, promet) ali ko gre za ugotavljanje, ali je strošek za zagotavljanje dostopa nesorazmeren in zato morda neupravičen. Tako lahko Svet za invalide vpliva na sprejemanje morebitnih kompromisov in sodeluje pri odločanju o tem, kateri ukrepi so zelo pomembni, katere pa je mogoče izpustiti, ter predlagajo morebitne posebne rešitve, ki lahko zadostijo najpomembnejšim zahtevam. Svet ima pomembno nalogo tudi v primerih opisanih pod točko 1.2.1(6) in 1.2.1 (10) ter v zvezi s parkirišči za invalide.

Župan je za mandatno obdobje 2019-2022 s sklepom številka 032-3/2019 z dne 27.9.2019 imenoval nov Svet za invalide, ki bo zadolžen za opravljanje naslednjih nalog:

- spremljanje izvajanje Strateškega načrta dostopnosti,
- sodelovanje pri sprejemanju odločitev v primerih, ko je potreben kompromis in zaradi različnih dejavnikov ni možno zagotoviti vseh ukrepov, ki so predvideni v območjih višje dostopnosti, ali ko so ti ukrepi drugačni kot so bili predvideni v načrtu,
- skrb, da so invalidi ustrezno obravnavani v občinskih programskih dokumentih,
- spremljanje, ugotavljanje in ocenjevanje položaja invalidov v občini,
- usklajevanje in povezovanje nastajanja in izvajanja programov v občini, s katerimi se urejajo vprašanja invalidov,
- dajanje pobud, predlogov in priporočil za hitrejše uresničevanje programov in sprejetih usmeritev na področju varstva in aktivnega vključevanja invalidov v vsakdanje življenje,
- opozarjanje in dajanje pobud za odpravljanje arhitekturnih in komunikacijskih ovir ter raznih konkretnih težav v zvezi z dostopnostjo pristojnim organom in ustanovam,
- spodbujanje, povezovanje in usklajevanje delovanja invalidskih organizacij.

Po potrebi pri posameznih aktivnostih *Sveta za invalide* sodelujejo tudi drugi (npr. zainteresirana javnost, strokovnjaki s področja dostopnosti itd.), ki lahko pripomorejo k izboljšanju dostopnosti in položaja invalidov v občini.

5. **Svet za invalide določi kontaktno osebo**, na katero se projektanti, svetovalci za dostopnost nadzorniki, oblikovalci programov in ponudniki storitev lahko neposredno obrnejo, ko naletijo na primer, kjer je potrebno v odločanje vključiti invalidske organizacije. Ta oseba poskrbi za komunikacijo med člani sveta in posreduje skupno odločitev projektantom. Tako se zagotovi hitro ukrepanje in tekoče delo.

6. Občina poleg tega sprejema neposredne pobude, predloge in pripombe invalidskih organizacij in drugih zainteresiranih deležnikov (npr. Društvo upokojencev, VDC, Dom upokojencev, Zdravstveni dom). Pobude občina sprejema prek župana, svetnikov ali oddelkov občinske uprave in jih posreduje Svetu za invalide.
7. Gradbeni zakon v 8. odstavku 22. člena (Uradni list RS, št. 61/17 in 72/17 – popr.) predvideva možnost, da država ali lokalna skupnost za zagotavljanje univerzalne graditve in uporabe objektov, ki so že zgrajeni, za ta namen prispeva javna sredstva, kadar to presega finančne zmožnosti lastnika ali uporabnika objekta. **Občina lahko v akcijskem načrtu predlaga objavo razpisa za sofinanciranje prilagoditev objektov v javni rabi, če se na svetu za invalide izkaže pomembnost določenih prilagoditev za lokalno skupnost.**
8. **Po štirih letih priporočamo revizijo Strateškega načrta dostopnosti** z namenom, da se vnese spremembe, ki so med tem nastale v prostoru in zakonodaji ter nove strokovne podlage na področju dostopnosti. V kolikor se Strateškega načrta ne prenovi, si akcijski načrti sledijo v štiriletnih obdobjih na podlagi obstoječega načrta.
9. Pri reviziji dokumenta Celostna prometna strategija Mestne občine Nova Gorica, ki je bil izdelan leta 2017, je potrebno ustrezno upoštevati Strateški načrt dostopnosti. **Strateški načrt dostopnosti je treba upoštevati tudi pri drugih novih strateških dokumentih, ki se dotikajo prostora, prometa, storitev in informacij.**
10. Občina sodeluje z nevladnimi organizacijami in strokovnimi ustanovami, ki so v lokalnem, državnem ali mednarodnem okolju prepoznane kot usposobljene za delo na področju dostopnosti in invalidskih vprašanj ter zagotavljajo uvajanje strokovnih rešitev in prenos ustreznih tehničnih znanj. Z njimi bo občina sodelovala tudi v obratni smeri – pri raziskovanju na področju vprašanj invalidnosti in dostopnosti in prenosu dobrih praks izven občine. Občina predvideva tudi **sodelovanje v mednarodnih projektih, ki bodo podpirali izenačevanje možnosti invalidov in izboljšanje dostopnosti.**

1 DOSTOPNOST PROSTORA

1.1 KATEGORIJE DOSTOPNOSTI

Območje občine je z vidika dostopnosti razdeljeno na dve prostorski kategoriji, ki predvidevata različno stopnjo dostopnosti.

1.1.1 Območja 1. kategorije (dostopne poti 1. kategorije): višja stopnja dostopnosti

Območja višje stopnje dostopnosti so opredeljena za Novo Gorico, Solkan in Kromberk. Za druga naselja in vasi v Mestni občini se območja višje stopnje dostopnosti opredeli na pobudo Sveta za invalide.

V Novi Gorici se višja stopnja dostopnosti nanaša na objekte in zunanje javne površine ob vseh pomembnejših mestnih ulicah. Javne ustanove, ki jih je strokovna skupina uvrstila na seznam pomembnejših mestnih ustanov, so razpršene po celotnem mestu. Za dostop do ustanov sta pomembni tako bližina avtobusnih postajališč, kot tudi možnost dostopa do ustanov iz smeri glavne avtobusne in železniške postaje. Izhodišče za pripravo načrta varnih poti je zahteva, da se dostop do javnih ustanov omogoči tudi obiskovalcem mesta, ki se v Novo Gorico pripeljejo z javnim prevozom.

V Grafičnem delu strateškega načrta dostopnosti Mestne občine Nova Gorica (v nadaljevanju SND MONG) so na Pregledni situaciji prikazane javne ustanove, ki jih je strokovna skupina uvrstila na seznam pomembnejših ustanov. Z rdečo črto je prikazan potek t.i. **dostopnih poti**, ki omogočajo dostop do pomembnejših ustanov in se hkrati navezujejo na postaje javnega potniškega prometa. Te poti morajo ustrezati višjim standardom, kar pomeni, da morajo biti popolnoma urejene in dostopne ter dobro vzdrževane, tako da lahko vsak uporabnik ne glede na njegovo morebitno oviranost pride brez težav od točk javnega potniškega prometa do cilja. **Poti morajo biti zasnovane sklenjeno/zvezno, brez prekinitev, saj lahko le te poslabšajo možnost prostorske orientacije za slepe in slabovidne.**

Na Pregledni situaciji so z rumeno prekinjeno črto označena območja predvidene prenove. V Novi Gorici so poteki dostopnih poti v teh območjih predvideni ob upoštevanju že izdelanih projektov za izvedbo. Projekti za izvedbo so predvideni na območjih Prvomajske ulice, Rejčeve ulice, Delpinove ulice in Trubarjeve ulice ter na območju Športnega parka Nova Gorica. Z rumeno prekinjeno črto so označena še tri območja: Cankarjeva ulica, območje Cankarjevega naselja in osrednja (Kidričeva ulica) ulica v Novi Gorici. Za ta območja je projektna dokumentacija izdelana v različnih fazah – opozoriti želimo, da je pri teh projektih nujno, da se vidik zagotavljanja dostopnosti zagotavlja že od samega začetka priprave projektov, saj gre za eno od najpomembnejših načrtovalskih izhodišč. Načrtovanje ukrepov, ki omogočajo dostop do prostora za vse ljudi, je lahko uspešno (tako na oblikovalski ravni, kot tudi z vidika finančne sprejemljivosti) samo v primeru, ko je obravnavano že od samega začetka priprave projekta.

Na Pregledni situaciji je označeno območje Avtobusne postaje Nova Gorica. Gre za eno najbolj nedostopnih območij mesta, ki bi ga bilo potrebno preoblikovati tako, da bo dostopno za vse ljudi. Območje vsekakor sodi na začetek seznama prioriteten območij prenove.

Seznam objektov v javni rabi in zunanjih javnih površin, vključenih v načrt, je bil sprejet na podlagi dogovora v strokovni skupini in vključuje:

- 01 OZARA, enota Nova Gorica, Partizanska ulica 57
- 02 Osnovna šola Milojke Štrukelj - Podružnična šola Ledine, Cankarjeva ulica 23
- 03 Invalidsko podjetje GOSTOL-GOIN d.o.o., Prvomajska ulica 37
- 04 Nakupovalni center Obi in Supernova, Prvomajska ulica 35
- 05 Zdravstveni dom Nova Gorica, Dermatovenerološki dispanzer, Cankarjeva ulica 62
- 06 Lekarna Šinigoj, Ulica Gradnikove brigade 47
- 07 Vrtec Nova Gorica - Vrtec Kekec, Cankarjeva ulica 66
- 08 Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Nova Gorica, Ulica Gradnikove brigade 33
- 09 Društvo vojnih invalidov Severne Primorske, Ulica Gradnikove brigade 29
- 10 Zveza kulturnih društev Nova Gorica, Ulica Gradnikove brigade 25
- 11 Javni zavod za gasilsko in reševalno dejavnost, Sedejeva ulica 9
- 12 Policijska uprava Nova Gorica, Sedejeva ulica 11
- 13 Okrajno sodišče v Novi Gorici - zemljiška knjiga, Območna geodetska uprava, Rejčeva ulica 7
- 14 Okrožno državno tožilstvo v Novi Gorici, Okrajno sodišče v Novi Gorici, Prvomajska ulica 50
- 15 Društvo paraplegikov Severne Primorske, Rejčeva ulica 5
- 16 Mestno kopališče Nova Gorica, Rejčeva ulica 3
- 17 Vrtec Nova Gorica - Vrtec Ciciban, Cankarjeva ulica 1
- 18 Vrtec Nova Gorica - Vrtec Kurirček, Cankarjeva ulica 32
- 19 Zdravstveni dom Nova Gorica - vhod 3, Ulica Gradnikove brigade 7
- 20 Zdravstveni dom Nova Gorica - vhod 2, Ulica Gradnikove brigade 7
- 21 Okrožno sodišče v Novi Gorici, Kidričeva ulica 14
- 22 Cerkev Kristusa odrešenika, Sedejeva ulica 2
- 23 Društvo civilnih invalidov vojn Primorske, Društvo gluhih in naglušnih Severne Primorske, Medobčinsko društvo invalidov Goriške, Sedejeva ulica 8
- 24 VDC Nova Gorica – enota Nova Gorica, Medobčinsko društvo SOŽITJE - NG, Sedejeva ulica 10
- 25 Zobna ordinacija, Prvomajska ulica 23
- 26 Kegljaški klub Gorica, Bazoviška ulica 6
- 27 Mladinski center Nova Gorica in Javni zavod za šport Nova Gorica, Bazoviška ulica 4
- 28 Elektrotehniška in računalniška šola, Cankarjeva ulica 10
- 29 Medpodjetniški izobraževalni center, Cankarjeva ulica 10
- 30 Glasbena šola Nova Gorica, LUNG in Večgeneracijski center Nova Gorica, Cankarjeva ulica 8
- 31 Strojna, prometna in lesarska šola, Erjavčeva ulica 4a
- 32 Zdravstveni dom Nova Gorica - vhod 1, Rejčeva ulica 4
- 33 ZZZS, OE Nova Gorica, Ulica Gradnikove brigade 1
- 34 Goriška lekarna Nova Gorica, Rejčeva ulica 2
- 35 Športna dvorana Osnovne šole Milojke Štrukelj, Delpinova ulica 7
- 36 Gimnazija Nova Gorica, Delpinova ulica 9
- 37 Osnovna šola Milojke Štrukelj, Delpinova ulica 7
- 38 Kulturni dom Nova Gorica, Bevkov trg 4
- 39 NLB d.d., Bevkov trg 3
- 40 Banka Intesa Sanpaolo d.d., Bevkov trg 2
- 41 FURS, Ulica Gradnikove brigade 2
- 42 Abanka, Erjavčeva ulica 2
- 43 Krajevna skupnost Nova Gorica, Univerza za tretje življenjsko obdobje, Erjavčeva ulica 4
- 44 Poslovni center Hit - Zavarovalnica Sava d.d., Zavarovalnica Triglav d.d., Vzajemna, zdravstvena zavarovalnica, Delpinova ulica 7a
- 45 Eda center: Center za socialno delo Severna Primorska, Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje OE Nova Gorica, Delpinova ulica 18b

- 46 Grawe zavarovalnica d.d. - Poslovalnica Nova Gorica, Delpinova ulica 20
- 47 Avtobusna postaja Nova Gorica, Kidričeva ulica 22
- 48 Abanka d.d., Kidričeva ulica 18
- 49 Nova KBM d.d., Kidričeva ulica 11
- 50 stavba Mestne občine Nova Gorica, Trg Edvarda Kardelja 1
- 51 Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica, Trg Edvarda Kardelja 4
- 52 Slovensko narodno gledališče Nova Gorica, Mestna galerija Nova Gorica, Zavarovalnica Generali d.d. PE Nova Gorica, Trg Edvarda Kardelja 5
- 53 Delavska Hranilnica d.d., SKB d.d., Zavod RS za zaposlovanje - enota Nova Gorica, zobni ordinaciji, Ulica Tolminskih puntarjev 4
- 54 Pošta Slovenije PE Nova Gorica, Kidričeva ulica 19
- 55 Železniška postaja Nova Gorica, Kolodvorska pot 8
- 56 Železniški zdravstveni dom - splošna ambulanta, Kolodvorska pot 6
- 57 CSD Severna Primorska - Dnevni center Žarek, Marušičeva ulica 6
- 58 ŠENT - Zavetišče za brezdomce, Bidovčeva ulica 4
- 59 Elektro Primorska, Erjavčeva ulica 22
- 60 Javni zavod za šport Nova Gorica - Telovadnica Partizan in zunanji fitnes, Erjavčeva ulica 14
- 61 Zavarovalnica Adriatic Slovenica, Erjavčeva ulica 19
- 62 Srednja ekonomska in trgovska šola, Erjavčeva ulica 8
- 63 Zavarovalnica Triglav d.d. - PE Nova Gorica, Kidričeva ulica 21
- 64 Vrtec Nova Gorica - Vrtec Najdihojca, Gregorčičeva ulica 17
- 65 Fakulteta za uporabne družbene študije v Novi Gorici, Gregorčičeva ulica 19
- 66 Nakupovalni center Qlandia, Cesta 25. junija 1a
- 67 Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Nova Gorica, Erjavčeva ulica 45a
- 68 Vrtec Nova Gorica, Kidričeva ulica 34c
- 69 Vrtec Nova Gorica - Centralni vrtec, Trubarjeva ulica 5
- 70 Vrtec Nova Gorica - Vrtec Mojca, Trubarjeva ulica 5a
- 71 Osnovna šola Frana Erjavca, Kidričeva ulica 36
- 72 Osnovna šola Kozara, Kidričeva ulica 35
- 73 Dom upokojencev Nova Gorica, Gregorčičeva ulica 16

Na Pregledni situaciji so oznake posameznih podobmočij mesta – območja so poimenovana in podrobneje obravnavana na situacijah v merilu 1:1000. Iz podrobnejših situacij so razvidni ukrepi na posameznih odsekih dostopnih poti. Ukrepi, ki lahko zagotovijo dostopnost, so predstavljeni grafično in so podrobneje opisani za vsako od obravnavanih podobmočij.

Pregledni situaciji za mesto Nova Gorica podrobnejšim načrtom za posamezna podobmočja mesta sledi načrt Solkan. Na načrtu je prikazan potek dostopnih poti do objektov in območij po izboru strokovne skupine:

Osnovna šola Solkan (s šolsko zobno ordinacijo) in Vrtec Solkan, Šolska ulica 25,
 Vrtec Nova Gorica - Vrtec Julka Pavletič, Ulica Ludvika Slokarja 8,
 Pošta Solkan, Cesta IX. Korpusa 84,
 VDC Nova Gorica - enota Solkan, Klanec 14a,
 Železniško postajališče Solkan,
 Cerkev sv. Štefana, Trg Marka Plenčiča 12,
 Krajevna skupnost Solkan, Trg Jožeta Srebreniča 7,
 Lekarna Solkan, Soška cesta 1a,
 Pokopališče,
 (Kajak klub Soške elektrarne, Pot na breg 9)

Z rumeno prekinjeno črto je označeno območje predvidene prenove – potek vodilnih poti je predviden glede na Projekt za izvedbo na odseku Vojkove ceste od križišča z Ulico Milojke Štrukelj do križišča z Ulico XXX. divizije. Na načrtu so predstavljeni ukrepi za zagotavljanje dostopnosti.

Podrobnejša načrta sta izdelana še za območji v Kromberku. Na prvem so predstavljeni ukrepi za zagotavljanje dostopnosti do Medicinskega centra Vid in Vrtca Nova Gorica – vrtec Čriček, na drugem pa dostop do Cerkev Device Marije in Krajevne skupnosti Kromberk. V obeh primerih je predvidena navezava dostopnih poti na avtobusni postajališči.

1.1.2 Območja 2. kategorije: osnovna stopnja dostopnosti

Osnovna stopnja dostopnosti se nanaša na:

- območja mesta Nova Gorica, ki ne sodijo v 1. kategorijo oziroma jih ne zadevajo poteki dostopnih poti, opredeljenih na Pregledni situaciji v Grafični prilogi,
- območja drugih krajevnih skupnosti v Mestni občini Nova Gorica (razen Solkana, Kromberka in Rožne Doline na odsekih, kjer so predvidene poti 1. kategorije).

Ta območja naj se urejajo tako, da je zagotovljena osnovna dostopnost. To pomeni, da je prostor potrebno načrtovati brez ovir in da je poskrbljeno za ustrezno urejanje avtobusnih postajališč, peš površin in prečkanj cest, tako da sta zagotovljena osnovna varnost in gibanje vseh udeležencev v prometu. Vendar pa v teh območjih ni potrebno, da prostor zagotavlja popolno orientacijo za slepe in slabovidne osebe. To predvsem pomeni, da dostopnih poti ni potrebno načrtovati zvezno/sklenjeno. V kolikor se znotraj teh območij ugotovi, da je na nekem delu potrebna višja stopnja dostopnosti (če se npr. zgradi nov objekt, do katerega je dostop zelo pomemben, ali da na primer potrebuje slepi šolar posebne ukrepe, ki bi mu zagotovili samostojno varno pot do šole ipd.), pobudo obravnava *Svet za invalide* in tako pozneje po potrebi vključi še dodatna območja v 1. kategorijo dostopnosti. Po petih letih se naredi revizijo projekta in vanj vključi vse, kar je bilo v vmesnem času dodano in dopolnjeno. Seveda pa se že v vmesnem času pri projektiranju upošteva nova dejstva, ki so bila sprejeta na *Svetu za invalide*.

1.2 SMERNICE ZA UREJANJE ZUNANJIH POVRŠIN

Smernice za projektiranje je potrebno upoštevati pri projektiranju novih objektov v javni rabi in pri prenovah. Primere rešitev in podrobnejše obrazložitve posameznih smernic projektant najde v prilogah načrta. Pri projektiranju stanovanjskih območij naj projektant upošteva smernice iz priloženega priročnika Univerzalna stanovanjska graditev.

1.2.1 Smernice na območjih višje stopnje dostopnosti

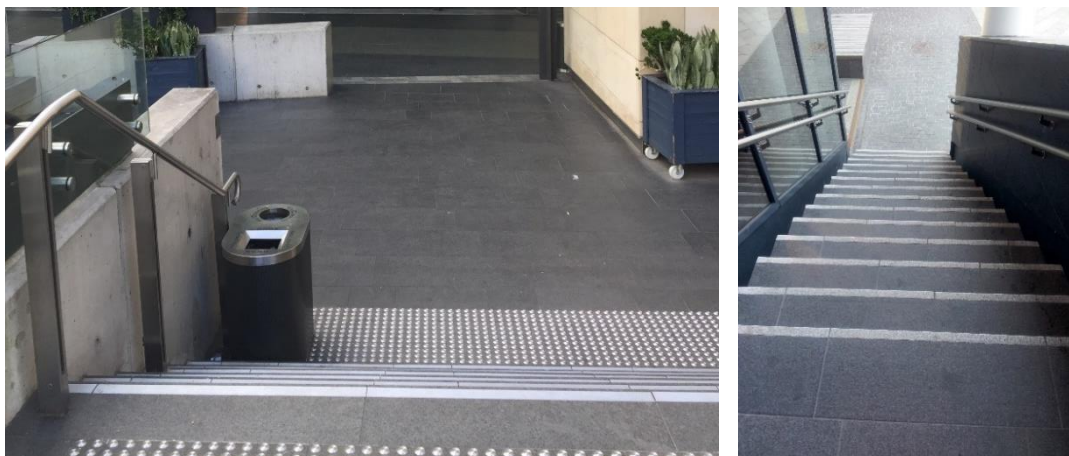
1. Pri projektiranju se uporablja aktualne standarde v zvezi z zagotavljanjem dostopnosti:
 - SIST ISO 21542 Dostopnost in uporabnost grajenega okolja,
 - SIST 1186 Talni taktilni sistem za slepe in slabovidne,
 - SIST IEC 60118-4 Elektroakustika - Slušni aparati - 4. del.
2. Projektant pri projektiranju v območjih višje stopnje dostopnosti upošteva **trase dostopnih poti, kot so opredeljene v grafični prilogi tega načrta** in ukrepe, predlagane v tem načrtu, s katerimi se izboljša dostopnost za vse uporabnike, ne glede na njihovo oviranost. Trase dostopnih poti se upošteva tudi pri vzdrževalnih delih.
3. Talni taktilni vodilni sistem za slepe in slabovidne (TTVS) mora biti na teh poteh izveden tako, da **omogoča sklenjeno varno pot, ki jo lahko samostojno uporabljajo slepi in slabovidni**. Sklenjena varna pot ne pomeni, da je prostor prepreden s taktilnimi vodilnimi linijami, ampak da so taktilne oznake smiselno povezane z obstoječimi vodilnimi robovi (fasade, zidovi, ograje, robniki...). Pri tem se upošteva navodila iz Standarda SIST 1186 in priročnika Z belo palico po mestu, ki je brezplačno dostopen kot priloga tega načrta. V kolikor se v zvezi s tem pojavljajo nejasnosti, naj se projektant obrne na usposobljenega svetovalca za projektiranje TTVS.

Slika 1: Primer opremljenosti križišča na dostopni poti višje stopnje dostopnosti. Taktilne oznake so povezane z vodilnimi robovi in omogočajo varno vodenje pešca. **Slika 2:** Na križišču v območju osnovne dostopnosti taktilne oznake zagotavljajo samo osnovno varnost slepim in slabovidnim pešcem (čepaste oznake na robu cestišča opozarjajo na rob ceste, ki ga sicer ljudje z okvaro vida ne morejo zaznati.)

3. **Križišča na teh poteh morajo biti opremljena s kompleksnim taktilnim vodenjem.** Kompleksno taktilno vodenje je sistem, ki omogoča orientacijo slepim in slabovidnim. Sestavljen je iz vodilnih, opozorilnih in obvestilnih oznak ter vodilnih robov, ki sestavljajo neprekinjeno taktilno pot. Uporablja se ga tam, kjer je orientacija težka zaradi kompleksnosti prostora (npr. v kompleksnih križiščih in krožnih križiščih, avtobusnih in železniških postajah, širokih trgih, kjer ni vodilnih robov oz. so ti zasedeni z gostinskimi vrtovi itd.).

4. Stopnice na vodilnih poteh pred vhodi v objekte v javni rabi in v sistemih kompleksnega taktilnega vodenja morajo biti načrtovane v skladu s standardom SIST 21542 in opremljene s talnim taktilnim vodilnim sistemom.

Slika 1: Primer stopnišča na dostopni poti višje stopnje dostopnosti. Pred stopniščem so taktilne oznake, robovi stopnic so kontrastni, ograja je primerno oblikovana, da uporabniku omogoča dober oprijem in poteka tako, da si lahko oseba, ki težko hodi, pomaga z njo od začetka do konca stopnišča. (ovira: na koncu ograje je neprimerno postavljen smetnjak, ki ovira prehod ob ograji). **Slika 2:** Na območjih osnovne stopnje dostopnosti taktilne oznake pred stopniščem niso potrebne.

5. Vsem uporabnikom je treba zagotoviti dostop do objektov in zunanjih javnih površin po praviloma isti poti (razen v izjemnih primerih zaradi raznih omejitvenih dejavnikov, ki jih je potrebno obrazložiti Svetu za invalide).
6. Prehodi za pešce, ki ne potekajo pravokotno na rob pločnika in tisti, ki potekajo pravokotno preko vozišč širine več kot 7 m morajo biti označeni s taktilno vodilno linijo ali standardno reliefno črto, ki vodi čez vozišče.

Slika: Vodilna linija čez prehod za pešce naj bo nameščena na vseh prehodih za pešce, ki ne potekajo pravokotno na rob pločnika in na prehodih, daljših od 7m.

7. **Pri uvajanju prometne ureditve skupni prometni prostor je potrebno dobro analizirati prostor in preveriti ustreznost omenjene ureditve ter izvesti vse spremljajoče ukrepe, ki so potrebni.** Priporočamo načrtovanje skupaj z usposobljenim strokovnjakom za načrtovanje TTVS za slepe in slabovidne.

Skupni prometni prostor je za ljudi z okvarami vida oziroma sluha, starejše, ljudi z motnjo v duševnem razvoju in nekatere ljudi, ki težko razumejo zapletene situacije in počasi reagirajo nanje, lahko zelo težaven. Prav zaradi nejasnosti, kje je prostor za vozila in kje za pešce, se vrsti veliko nevarnih situacij. V skupnem prometnem prostoru (za razliko od območij umirjenega prometa) namreč nima prednosti pešec. Koncept skupnega prometnega prostora predvideva, da bodo prav zaradi nejasnosti, kje je prostor za pešca in kje za vozila, vozniki vozili previdneje. A enako ta koncept tudi predvideva, da so pešci bolj pozorni in se prilagajajo drugim udeležencem. Prometna kultura mora biti torej na zelo visoki ravni. Zaradi (zaenkrat še) precej slabe prometne kulture, je v praksi skupni prometni prostor tako največkrat prostor, ki je (posebej za slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne) nedostopen in ga ne morejo uporabljati. Medsebojno upoštevanje, enakopravnost in sporazumevanje udeležencev v prometu zahteva namreč izostrene čute in dobro pozornost, predvsem pa temelji na očesnem stiku. Težave imajo tudi drugi: ljudje z motnjami v duševnem razvoju in starejši, ki imajo različne težave z zaznavanjem in hitrim odzivanjem, otroci, ki jih vozniki težje opazijo in podobno. Zato je v takšnih primerih čez prometni prostor nujno predvideti taktilno pot, ki omogoča slepim in slabovidnim preprosto orientacijo, lahko pa jo uporabljajo tudi drugi kot varno pot, po kateri lahko prečkajo prostor. Ta mora biti načrtovana na dobro preglednem delu prostora, tako da omogoča voznikom, da hitro opazijo pešca. Na poteh, ki so pomembne za dostop do javnih ustanov in prečkajo skupni prometni prostor, je treba zagotoviti kompleksno taktilno vodenje.

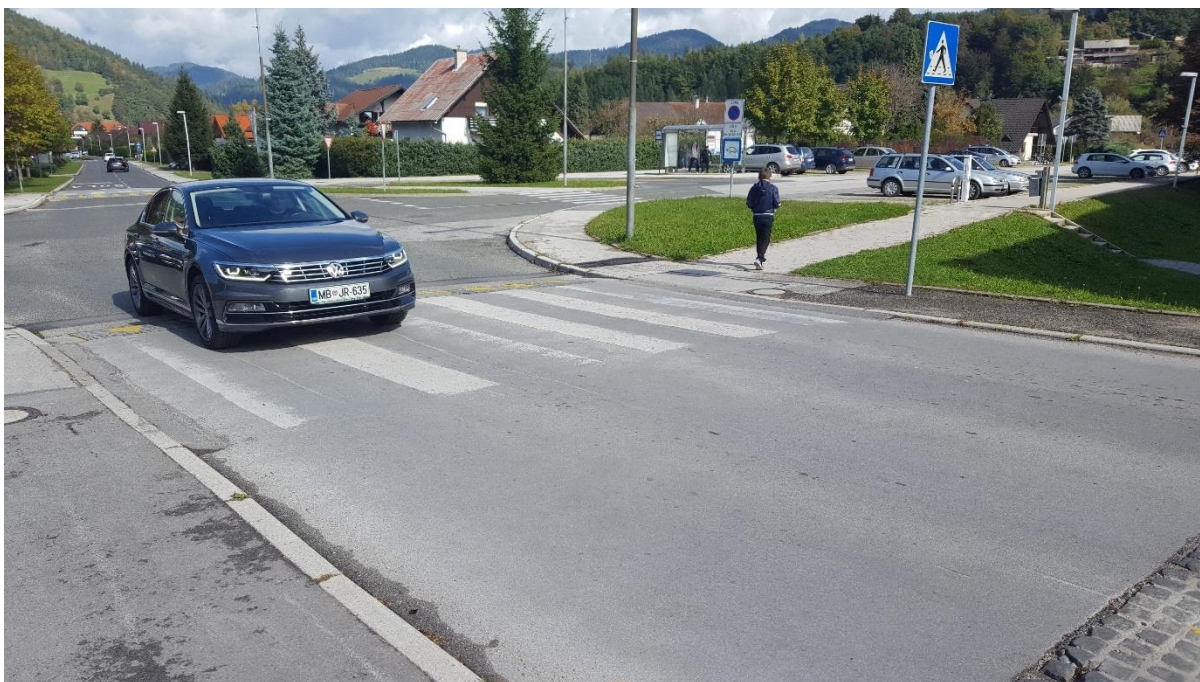
8. **Na območjih za pešce in območjih umirjenega prometa je treba zagotoviti možnosti orientacije za slepe in slabovidne.** Pri tem je treba upoštevati postavitve gostinskih vrtov in urbane opreme. Več o zagotavljanju orientacije za slepe in slabovidne v priloženem priročniku Z belo palico po mestu.
9. Projektiranje v primeru celostnih prenov dopušča nekatere izjeme. Trenutne dostopne poti so načrtovane ob upoštevanju obstoječega stanja. Če gre za temeljitejšo preureditev območja ali če se v okviru prenove spreminja program oz. prometna ureditev, lahko projektant predvidi drugo traso dostopne poti, ki omogoča dostop vsem uporabnikom, vendar obvezno ob posvetovanju s Svetom za invalide.
10. **Poleg teh smernic se v območjih 1. kategorije upošteva tudi vse smernice za projektiranje v območjih 2. kategorije.**

1.2.2 Smernice v območjih osnovne stopnje dostopnosti

PROMETNA UREDITEV

1. Za dostopnost prostora za ljudi z oviranostmi je nujno, da je **prometna ureditev čim bolj jasna in da so peš površine dobro opredeljene in označene.**
Prometne ureditve, ki predvidevajo, da si isti prometni prostor delijo različni udeleženci (takšni sta na primer ureditvi »skupni prometni prostor« in »območje umirjenega prometa«), so za osebe z oviranostmi zelo težko obvladljive. Uvajanje tovrstnih ureditev je primerno v stanovanjskih območjih in območjih, kjer je prometa zelo malo in kjer prostorska stiska ne dopušča ločenih pasov, težje pa je izvedljivo na pomembnih povezovalnih cestah. Priporočljivo jih je kombinirati z ukrepi za umirjanje prometa, saj se na ta način lažje zagotovi varnost pešcev. Pomembno je, da se ob uvedbi nove prometne ureditve voznike na to opozori z dodatnimi znamenji (napisi, oznake na cesti), saj samo postavitve prometnega znaka največkrat ni dovolj. Pomembne so tudi ozaveščevalne akcije, ki lahko pripomorejo k dvigu prometne kulture.

2. Zelo priporočljivi so razni **ukrepi za umirjanje prometa**, ki so poudarjeni tudi v *Celostni prometni strategiji MONG (2017)*. Pri tem se upošteva veljavno zakonodajo in tehnične smernice (Zakon o cestah, Pravilnik o prometni signalizaciji in prometni opremi na cestah (Uradni list RS, št. 99/15 in 46/17), TSC 03.800: 2009 Naprave in ukrepi za umirjanje prometa).

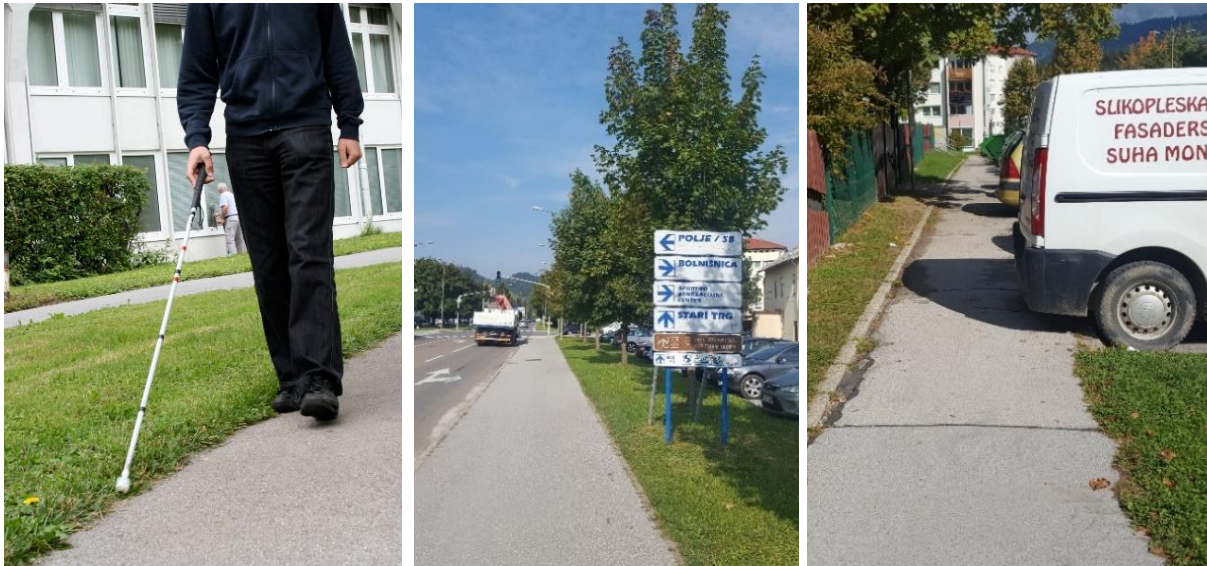
Slika: Eden od ukrepov za umirjanje prometa je trapezna ploščad, ki ob upočasnjevanju prometa omogoča tudi preprostejši prehod gibalno oviranim, saj je cesta v območju prehoda za pešce dvignjena na raven peščeve površine. Primer na sliki pa je neustrezen z vidika slepih in slabovidnih. Ker manjkajo taktilne oznake, ki označujejo rob peščeve površine, ljudje z okvarami vida ne morejo zaznati, kdaj stojijo na cesti.

3. Pogosto spreminjanje prometnih režimov je za osebe z oviranostmi (posebej za slepe in slabovidne) lahko zelo naporno, saj se morajo poti in s tem tudi nevarnosti na poteh naučiti in jih obvladovati, zato priporočamo **dober razmislek in načrtovanje pred uvajanjem poskusnih prometnih ureditev ter dobro obveščanje javnosti** o spremembah.
4. Pri spreminjanju prometnih režimov je zelo pomembno, da **prometno ureditev podpira tudi videz ceste**. Samo namestitev prometnih znakov je običajno premalo. Če se vzpostavi območje umirjenega prometa, videz ulice pa kaže na to, da gre za običajno cesto, se vozniki vedejo, kot da imajo prednost, čeprav ima prednost pešec. Vozniki nezavedno vozijo počasneje, če je videz ceste drugačen (po izgledu podoben ureditvam površin za pešce), kot so ga navajeni na običajnih cestah.

PEŠ POVRŠINE

Če peš površine niso primerno urejene, je veliko ljudi primorani uporabiti avtomobilski prevoz, da lahko pridejo do storitev in objektov, do katerih bi sicer lahko prišli peš. Ovire na peščevih površinah so za veliko ljudi s funkcionalnimi oviranostmi nepremostljive, kar pomeni, da so velikokrat odvisni od prevoza svojcev. Zaradi staranja populacije je uporabnikov s tovrstnimi težavami vedno več. Če želimo izboljšati pogoje za pešce in spodbuditi uporabnike, da bodo namesto z avtomobilom hodili peš, je potrebno zagotavljati urejene površine. Pri načrtovanju in vzdrževanju peš površin je zato treba upoštevati osnovna pravila, ki omogočajo prehod vsem.

1. **Površine za pešce naj bodo dovolj široke¹** (priporočljiva širina najmanj 150 cm, na krajših odsekih 100 cm), **tlak pa raven in trden**, da je omogočen prehod z invalidskim vozičkom² in da ni nevaren za spotikanje.
2. Zelo pomembno je, da **v območje poti ne posegajo ovire v višini glave** (svetla višina poti najmanj 225 cm) kot npr. viseče table, znaki, veje dreves itd.
3. **Robovi pešpoti in pločnikov naj bodo prosti in čim bolj sklenjeni**, da omogočajo preprosto hojo slepih ob robu.

Slika 1: Slepí uporabljajo pri orientaciji rob peš površine, zato je pomembno, da so robovi čim bolj jasni, sklenjeni in brez ovir. Robovi so lahko rob hiše, zid, robnik, meja med tlakom in trato ali drugačna dobro otipljiva linija.

Slika 2: Primer ustrezno urejenega roba pločnika. Usmerjevalne table so postavljene izven pločnika in ne ovirajo pešca, ki hodi ob robu. Ustrezno so odmaknjena tudi drevesa, ki bi lahko z vejami ovirala prehod. **Slika 3:** Pri načrtovanju pešpoti je treba razmišljati tudi o ovirah, ki niso del gradnje, a se pojavijo pri uporabi. Pri projektiranju parkirišč je treba paziti, da parkirani avtomobili ne posegajo v peščevo površino.

4. Vse novo projektirane pešpoti morajo biti **brez grajenih ovir za prehod z invalidskim vozičkom** ali morajo predvidevati alternativno rešitev, ki omogoča enakovreden dostop tudi gibalno oviranim. Pri prenovah se je temu cilju potrebno čimbolj približati. Kjer je zaradi razgibanega reliefa naklon ulice (poti, površine) prestrm, da bi omogočal samostojen dostop z invalidskim vozičkom in ni verjetno, da bi oseba na invalidskem vozičku lahko uporabljala to povezavo, je vseeno treba predvideti možnost prehoda z vozičkom na način, da ga potiska spremljevalec ter dostop za uporabnike otroških vozičkov in drugih pripomočkov s kolesi.
5. **Vozišče in pločnik** (ali druga površina za pešce) **morata biti višinsko ločena**, če potekata en ob drugem. V primerih, ko nista višinsko ločena, mora biti **razmejitvena označba med njimi taktilno in vizualno zaznavna**. Primer: Če ob cesti ni prostora za pločnik, je mogoče umestiti pas za pešce, ki mora imeti dobro vizualno in taktilno zaznaven rob. Tega se pogosto izdelava iz

¹ Več v prilogi načrta *Infrastruktura za pešce*.

² V skladu s Pravilnikom o univerzalni graditvi in uporabi objektov (Uradni list RS, št. 41/18) in njemu pripadajočim standardom SIST ISO 21542 je treba, kjer je to potrebno, urediti izogibovališča.

materialov za debeloslojne označbe z vzorci, ki se jih uporablja pri označevanju roba vozišča na avtocestah ali z granitnimi kockami. Pomembno je, da je rob širok vsaj 20-30 cm.

Slika: Taktilna ločilna črta iz materialov za debeloslojne označbe.

- Peš površine naj bodo povezane.** Varne peš povezave so zelo pomembne za splošno spodbujanje trajnostne mobilnosti. Predvsem za otroke ter slepe in slabovidne pa je povezanost peš površin ključna. Če se namreč pločnik neprimerno konča na cesti ali sredi velike parkirne površine so tako otroci kot tudi drugi- npr. slepi in slabovidni lahko zelo prikrajšani. Do šole ali druge ustanove namreč ne morejo samostojno, ker je zanje nevarnost prevelika. Neprimerne ureditve otroke prikrajšajo za dragocene izkušnje, ki jih bi sicer pridobivali na samostojnih poteh v šolo, slepi in slabovidni (in mnogi starejši) pa so odvisni od pomoči svojcev in spremljevalcev, kar zelo vpliva na njihovo samostojnost. Več informacij o zagotavljanju infrastrukture za pešce je mogoče najti v smernicah Infrastruktura za pešce, ki je v elektronski obliki priložen načrtu in dostopen na spletnih straneh Ministrstva za infrastrukturo.

Slika: Primer nepovezanih peš površin v bližini Vrtca Nova Gorica – Vrtec Ciciban. Pešpoti se končajo na veliki parkirni površini brez označitve pasu za pešce, kar pomeni, da slepi in slabovidni ne morejo nadaljevati poti. Takšna pot je lahko nevarna tudi za otroke.

7. **Ustrezna osvetlitev peš površin** je posebej pomembna za slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne. Pomembna je tako za varnost pešcev (da jih lahko voznik pravočasno opazi), kot tudi za njihovo orientacijo. Dobra osvetlitev je predvsem pomembna:

- na križanjih peščevih poti s prometnicami,
- na točkah, ki so pomembne za orientacijo (npr. pri informativnih tablah in smerokazih),
- pred vhodi v javne ustanove,
- na območjih, kjer je veliko ovir in višinske razlike (stopnice, klančine, urbana oprema).

KOLESARSKE STEZE

Pri umeščanju kolesarskih površin naj se upošteva Pravilnik o kolesarskih površinah in Pravilnik o univerzalni graditvi in rabi prostora. Ob tem je pomembno, da se pri načrtovanju novih kolesarskih povezav ne zapostavi, podredi peščevih površin. Izkušnje iz drugih Slovenskih mest po »grobem« vzpostavljanju kolesarskih povezav na peščevih površinah kažejo na poslabšanje varnosti za pešce. Pri vzpostavljanju kolesarskih površin na pločnikih se izrazito poslabša predvsem varnost slepih, slabovidnih, gluhih in naglušnih. Dokler je na kolesarskih površinah malo prometa, je situacija še obvladljiva, saj se posamezni kolesarji lahko izognejo pešcem, a cilj urejenosti kolesarskih površin je tudi povečanje števila kolesarjev na njih. Pri povečanem prometu so nesreče pogostejše. V zvezi z dostopnostjo je zato pri načrtovanju kolesarskih površin pomembno predvsem:

1. Pri umeščanju novih kolesarskih površin na pločnikih je zelo pomembno, da se **ohrani dovolj široko površino za pešce** (priporočljivo 150 cm, najmanj 100 cm, na poteh prve kategorije 150 cm). Če je prostora na pločniku premalo, je treba umestiti kolesarski pas na cesto, zagotoviti souporabo prometnega pasu na cesti ali na pločniku vzpostaviti skupno površino za pešce in kolesarje. Na tej se pričakuje, da kolesarji nimajo prednosti in morajo poskrbeti za varnost pešcev tudi tako, da svojo hitrost prilagodijo hitrosti pešca. Z vidika slepih in slabovidnih je najboljša rešitev kolesarski pas na cesti, saj so kolesarji velikokrat zelo hitri in tihi, kar vodi do pogostih nesreč. Prav tako imajo s kolesarji na pločnikih velike težave tudi gluhi in naglušni, starejši itd.

Slika 1: Primer krožišča, kjer je gibanje pešcev podrejeno poteku kolesarskih stez. Če želi pešec prečkati vozišče, mora prečkati kolesarsko stezo in se ustaviti pred voziščem, da bo prečkal vozišče. Pas ob vozišču je zelo ozek, preozek za invalidski ali otroški voziček. Dostop do vozišča, ki je razviden iz fotografije, je še posebej problematičen za osebe z okvaro vida. V takšnih primerih je ustreznejše, da se celoten pas v širini zebre uredi kot površina mešane rabe, kjer ima pešec prednost pred kolesarjem. **Slika 2:** Primer neustrezne umestitve

kolesarskega pasu na pločnik zaradi preozkega pasu za pešce. Če je pločnik ožji od 250 cm, je potrebno urediti skupno površino za pešce in kolesarje ali umestiti kolesarski pas na cesto.

2. Ker prihaja med kolesarji in pešci (posebej ljudmi z okvarami vida oz. sluha) na skupnih površinah do veliko konfliktov, je izjemno pomembno, da **se pri načrtovanju kolesarskih povezav dobro preuči morebitne konfliktne točke s pešci in poleg projektiranja kolesarskih povezav tudi skrbno projektira poti pešcev**. Slabo načrtovane kolesarske steze so namreč nevarne za pešce (zlasti slepe, slabovidne, gluhe in naglušne), obenem pa postanejo tudi neuporabne za kolesarje, saj pešci hodijo po kolesarski stezi, če nimajo ustrezno urejene površine za hojo.

PREHODI ZA PEŠCE

Po pregledu prehodov za pešce v MONG ugotavljamo, da večina prehodov za pešce še ni opremljena s taktilnimi oznakami za slepe in slabovidne. Večina prehodov ima možnost prehoda z vozičkom, v nekaterih primerih so klančine prestrme in drseče (npr. klančine v bližini stavbe Mestne občine Nova Gorica). V nekaterih primerih (npr. križišče Ulice Milojke Štrukelj in Vojkove ulice) so peščeve površine ob prehodih preozke zaradi zaščitnih elementov – količkov.

Slika 1: Primer znižanega robnika, ki je (predvsem gibalno oviranim) pešcem »manj prijazen«, saj jih v mnogih primerih usmeri na površino za kolesarje (predvsem v situacijah, ko je na prehodu večje število ljudi ali invalidi s spremljevalci). **Slika 2:** Z ureditvijo znižanih robnikov v celotni širini zebre je omogočen varen prehod večji skupini ljudi. Na ta način se tudi lažje izvede blag prehod z ene na drugo višino, ki je pri klančinah sicer pogosto zelo strm in težak za uporabo. Vendar pa pri takšnih rešitvah zaradi blagega naklona slepi in slabovidni ne morejo zaznati roba ceste. Zato je potrebno rob prehoda opremiti s taktilnimi oznakami, ki slepim posredujejo informacijo o robu ceste.

Pri vzdrževanju obstoječih prehodov za pešce in načrtovanju novih prehodov, naj se upošteva naslednje:

1. Označeni prehodi za pešce naj bodo projektirani tako, da je **omogočen prehod z vozičkom v celotni širini zebre**, saj je na ta način omogočen lažji prehod vsem uporabnikom. Na pločniku tako ne nastajajo robovi, ki so nevarni za spotikanje.
2. Kjer je na prehodih za pešce pločnik višinsko izenačen z robom cestišča, mora biti izveden **pas taktilnih oznak s čepasto strukturo v širini 60 cm**, da lahko tudi slepi in slabovidni zaznajo rob ceste.

Slika 1: Ena najnevarnejših situacij za slepe in slabovidne je izvedba prehodov za pešce na trapeznih grbinah. Zaradi izenačene višine vozišča in pločnika slepa oseba ne more zaznati roba vozišča, ker ta ni opremljen s taktilnimi oznakami. **Slika:** Taktilna oznaka na robu ceste je pomembno opozorilo za vse ljudi, ki imajo težave z vidom, ob tem pa so oznake zasnovane tako, da ne ovirajo gibanja drugih uporabnikov.

3. Na območju križišč s prehodi za pešce, katerih izvedba je s poglobljenimi robniki ali na dvignjenih ploščadih oziroma grbinah trapezne oblike in so v nivoju površin za pešce, mora biti **celoten rob površine za pešce, ki je na ravni vozišča, opremljen s taktilno in vizualno zaznavnim pasom v širini 60 cm**, tako, da oseba z okvaro vida lahko zazna rob vozišča. Kjer je ob prehodu za pešce predvidena tudi kolesarska steza, mora biti na robu vozišča **pas taktilnih oznak tudi čez kolesarsko stezo**.

Slika 2: Napačno oblikovane taktilne oznake na robu prehoda za pešce: taktilno zaznaven material mora slepega opozoriti na rob ceste povsod, kjer je mogoče, da zaide na cesto, ker ne more zaznati roba - torej v tem primeru tudi na mestu, kjer je oznaka za vodenje kolesarjev. **Slika:** Pravilno oblikovane taktilne oznake na robu ceste, ki segajo tudi čez prehod za kolesarje.

4. **Prehodi za pešce, ki ne potekajo pravokotno na rob pločnika morajo biti označeni s taktilno vodilno linijo** ali standardno reliefno črto, ki vodi čez vozišče.
5. Pri projektiranju taktilnih oznak se uporablja standard SIST 1186 in priročnik Z belo palico po mestu, ki je priložen načrtu.
6. **Vsi semaforji na prehodih za pešce morajo biti opremljeni z zvočnim signalom.** Pri tem je treba izbirati med semaforji, ki so opremljeni s taktilnimi tablicami, kjer je narisana smer prehoda in zasnova križišča. Primernejši so zvočni semaforji, ki ne piskajo, ampak tolčejo, saj piskajoči signali motijo okoliške prebivalce. Pomembno je, da so semaforji nastavljeni na primerno glasnost, saj so poleg informacije o barvi luči pomembni predvsem za orientacijo slepih (zaznavanje pozicije prehoda za pešce).

Slika 1: Ustrezno opremljen zvočni semafor. **Slika 2:** reliefna puščica na vrhu škatlice semaforja slepi osebi sporoči smer v kateri lahko prečka cesto. **Slika 3:** Na navpični stranici škatlice semaforja lahko slepi otipa postavitev prometnih pasov in dobi občutek o velikosti ceste, ki jo namerava prečkati.

AVTOBUSNA POSTAJALIŠČA

1. **Na avtobusnih postajališčih se s talnimi taktilnimi oznakami označuje vstopna mesta potnikov v avtobus in dostope do informacijskih tabel** ter morebitne druge elemente, pomembne za uporabo postajališča (npr. avtomati za prodajo kart). Vstopna mesta se označuje v skladu s standardom SIST 1186 in priročnikom z Belo palico po mestu, ki je v prilogi načrta.
2. **Nadstreški avtobusih postajališč morajo biti kontrastni glede na ozadje, da so dobro vidni.** To je pomembno zaradi slabovidnih, katerim lahko nadstreški, če niso izvedeni v kontrastnih barvah, predstavljajo oviro (nadstreški so namreč velikokrat postavljeni sredi peščeve površine). Poleg tega je kontrast nadstreškov pomemben tudi zaradi splošne opaznosti postajališč. Postajališča potniškega prometa so ene najpomembnejših funkcionalnih točk, zato morajo biti v prostoru dobro opazne.

Slika: Primer nadstreška avtobusnega postajališča na Cankarjevi ulici, ki ni kontrasten glede na ozadje. Postajališče ima še druge pomanjkljivosti: ni opremljeno s taktilnimi oznakami, površina je tlakovana z neustreznim tlakom (zatikanje vozičkov in palic), postajališče ni urejeno z dostopnimi informacijami (ime postajališča, vozni redi).

3. V primeru izvedbe postajališča, kjer poteka kolesarski pas ali steza za čakališčem, **je treba prehod za pešce prek kolesarskega pasu ali steze označiti tudi s talnimi taktilnimi oznakami.**

PARKIRIŠČA ZA INVALIDE

1. Pred vhodom v vsako stavbo v javni rabi morajo biti zagotovljena parkirna mesta za invalide (število mest v skladu z zakonodajo) z urejenim dostopom od parkirnega mesta do vhoda v objekt oziroma do informacijske točke v objektu.
2. **Parkirišča za invalide, ki pripadajo objektom v javni rabi, morajo biti horizontalno in vertikalno označena v skladu s standardom SIST ISO 21542 in brez ovir povezana z vhodi v objekte.**
3. Pri novogradnjah, rekonstrukcijah in vzdrževanju (novem označevanju) javnih parkirišč je treba upoštevati zahteve, opredeljene v SIST 21542. Na parkiriščih
 - do 10 parkirnih mest se predvidi 1 parkirno mesto za invalide,
 - do 50 parkirnih mest se predvidi 2 mesti,
 - do 100 parkirnih mest se predvidi 4 mesta,
 - do 200 parkirnih mest se predvidi 6 označenih mest za invalide.

V dogovoru s *Svetom za invalide* se lahko predvideno število označenih parkirnih mest zniža oziroma spremeni v prilagodljiva (dimenzijsko ustrezna, vendar ne označena- rezervirana).

3. Izjema so obstoječa javna parkirišča ob stanovanjskih objektih, ki so namenjena parkiranju stanovalcev. Zaradi velike prostorske stiske in težkega reševanja parkiranja ob stanovanjskih stavbah, so na teh parkiriščih zakonske zahteve znižane: ob rekonstrukciji ali vzdrževalnih delih se parkirnih mest za invalide ne označuje, temveč se uredi parkirna mesta po načelu prilagodljive graditve (Po Gradbenem zakonu, 2018). To pomeni, da se zgolj dimenzijsko predvidi zahtevano število parkirnih mest. Primer: nekatera parkirna mesta so večja, niso pa posebej označena, na njih lahko parkira kdorkoli. Ta parkirna mesta so lahko postavljena ob pešpoteh, ki se jih izkoristi kot izstopno površino.

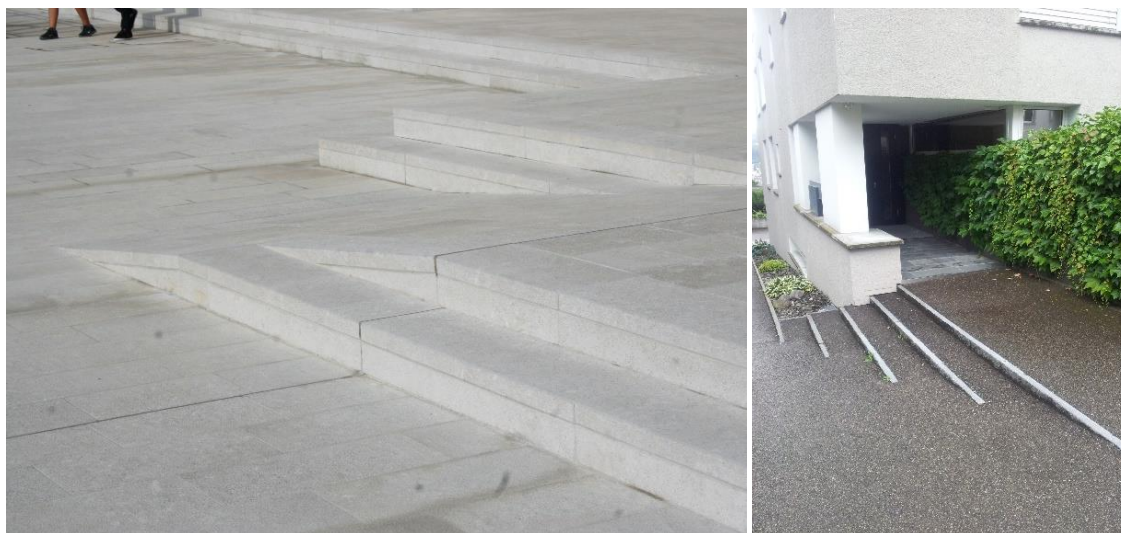
V primeru, ko se v stanovanjsko stavbo vseli oseba, ki je upravičena do uporabe invalidskega mesta, poda na občino vlogo za označitev invalidskega parkirnega mesta. Ta uredi označitev parkirnega mesta v okviru vzdrževalnih del (namenska sredstva za vzdrževalna dela z namenom odpravljanja ovir).

Izbris parkirnega mesta: Stanovalci lahko oddajo na občino vlogo, da označenega mesta trenutno ne potrebujejo in tako lahko označeno invalidsko parkirno mesto spremenijo spet v prilagodljivega. Podobno vlogo lahko poda tudi občan, ki se preseli in prosi za premik parkirnega mesta na drugo lokacijo.

Občina vodi evidenco parkirnih mest za invalide in vsako leto potrjujejo, katera mesta so odveč in jih je mogoče izbrisati.

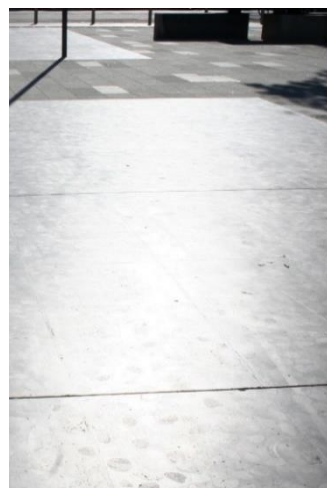
DRUGO

1. Stopnice morajo biti opremljene s kontrastnimi robovi v skladu s standardom SIST ISO 21542, pred vhodi v objekte pa tudi z oprijemali.

Slika 1: Stopnice, ki nimajo primerno označenih robov so zelo težavne za slabovidne in eden najpogostejših vzrokov za poškodbe. **Slika 2:** Z dobro označenimi robovi so stopnice dobro zaznavne vsem.

2. Pomembna je izbira materialov. Zelo **neprimerni so bleščeči materiali**, ki slabovidnim še poslabšujejo že tako okrnjeno vidno zaznavo. Velike steklene oziroma močno odsevne površine otežujejo orientacijo in predstavijo o prostoru.
3. **Kontraste je treba uporabljati preišljeno.** Uporabljamo jih na točkah, ki so pomembne za orientacijo in označitev ovir. Neustrezni so močno kontrastni geometrijski vzorci v tlaku, ki slabovidnim otežujejo zaznavanje globine in povzročajo vrtoglavico. Tovrstne težave imajo velikokrat tudi nekateri starejši, ki imajo sicer še razmeroma dober vid.

Slika 1: Steklena ograja, ki jo uporabnik z okvaro vida ne more opaziti. **Slika 2:** Pri izbiri tlakov se izogibamo bleščečim, močno odsevnim tlakom, ki zelo poslabšajo vidno zaznavo.

1.3 PREDLOGI REŠITEV DOSTOPNOSTI

Ukrepe v tem poglavju, ki so označeni s krepkim tiskom naj se umesti v akcijski načrt.

1.3.1 Predlogi po posameznih ulicah znotraj Nove Gorice, Solkana in Kromberka

V tekstu, ki sledi, so izpostavljene nekatere situacije in možne rešitve na odsekih, kjer je predvidena prenova ali pa je obstoječe stanje takšno, da je onemogočena ustrezna dostopnost. Gre za območja, ki so prikazana tudi v Grafični prilogi.

PRVOMAJSKA ULICA

V sklopu projekta Rekonstrukcije Prvomajske ceste sta predvideni novi krožišči. Krožišča so z vidika zagotavljanja dostopnosti zelo kompleksna, spreminjanje smeri močno otežuje prostorsko orientacijo. V krožiščih je zato potrebno predvideti kompleksno vodenje, ki omogoča jasen dostop do prehodov za pešce.

Po pregledu projekta ugotavljamo, da so v projektu površine za pešce obravnavane neustrezno z vidika zagotavljanja dostopnosti – problematična so tako prečkanja vozišč in kolesarskih stez, v projektu ni predvidenega talnega taktilnega vodilnega sistema. **Predlagamo revizijo projekta *Rekonstrukcija Prvomajske ceste z vidika zagotavljanja dostopnosti***. Dostopnost je potrebno zagotoviti na obeh straneh vozišča in na vseh prečkanjih vozišč. Vodilno pot je potrebno ustrezno navezati na dostopno pot do nakupovalnih centrov Obi in Supernova.

REJČEVA ULICA

Projekt *Prometna ureditev Rejčeve ulice v Novi Gorici* je potrebno dopolniti z ukrepi za zagotavljanje dostopnosti. V projekt je potrebno vključiti dostop do objekta Okrožnega sodišča in Okrožnega državnega tožilstva ter do objekta, kjer je sedež Društva paraplegikov Severne Primorske. Ker je dostop do objektov za osebe z okvaro vida mimo Mestnega kopališča Nova Gorica nemogoč, predlagamo ureditev prehoda za pešce v bližini objektov.

Športni park Nova Gorica je z ustrezno površino za pešce potrebno navezati na Rejčevo ulico – uredi naj se ustrezen dostop do območja Športnega parka.

CANKARJEVA ULICA

V primeru priprave projektov prenove prometne ureditve Cankarjeve ulice in javnih površin na območju Cankarjevega naselja svetujemo, da se vidik zagotavljanja dostopnosti obravnava že v fazi priprave idejne zasnove. Na ta način se lahko zagotovi ustrezno dostopnost s finančno sprejemljivimi in prostorsko/oblikovno prilagojenimi ukrepi.

Varne poti je potrebno predvideti na obeh straneh vozišča (za vodenje naj se uporabi rob pločnika). Površine za pešce naj bodo ustrezno široke (priporočljiva širina je najmanj 150cm). V križiščih naj se načrtuje skupne prostore za pešce in kolesarje z namenom, da se zmanjša število možnih konfliktnih situacij pri prečkanju kolesarskih stez. Ulico naj se načrtuje »prijazno« pešcem, gibanje kolesarjev naj bo podrejeno dinamiki gibanja pešcev. Križišča je potrebno opremiti s taktilnimi oznakami skladno s SIST 1186, robnike naj se zniža po celotni širini zebre, semaforji morajo biti opremljeni z zvočnim signalom. Na varne poti naj se ne postavlja ovir, obstoječe elemente je potrebno ustrezno označiti. S taktilnimi oznakami je potrebno označiti avtobusna postajališča. Nadstrešnice naj bodo oblikovane enotno, ustrezno označene z informacijami. Tlak na avtobusnih postajališčih mora omogočati vožnjo z vozički, vanj se ne smejo zatikati palice ali hodulje. Ob poteh je potrebno redno vzdrževati drevnino.

V sklopu prenove je potrebno upoštevati poteke varnih poti do vseh označenih objektov.

OSREDNJA ULICA NOVE GORICE (KIDRIČEVA ULICA)

Ista izhodišča za zagotavljanje dostopnosti, kot so zapisana za Cankarjevo ulico, je potrebno upoštevati tudi v primeru prenove Kidričeve ulice. Posebno pozornost je potrebno nameniti zagotavljanju dostopnosti v primeru načrtovanja skupnega prostora. V primeru, da bo ulica načrtovana kot skupni prostor, kjer je omogočeno prečkanje vozišča po celotni ulici, je potrebno predvideti taktilne vodilne poti in še nekatere druge ukrepe, ki bodo omogočale vodenje slepih in slabovidnih ljudi. V primeru načrtovanja novih krožišč je potrebno po celotni površini krožišča predvideti kompleksno vodenje.

Do prenove Kidričeve ulice naj se izvede ukrepe, ki so označeni in opisani v Grafičnem delu SND.

DELPINOVA ULICA, TRUBARJEVA ULICA

Projekt *Rekonstrukcija Delpinove ulice v Novi Gorici* je bil revidiran z vidika zagotavljanja dostopnosti, predlagane ukrepe naj se upošteva pri izvedbi. Po pregledu projekta Kolesarske povezave 2, 2a, 2b, 3, 3a in 4 v Novi Gorici (Trubarjeva ulica) ugotavljamo, da so v projektu površine za pešce obravnavane neustrezno z vidika zagotavljanja dostopnosti. Taktilne oznake so zasnovane napačno – pri projektiranju taktilnih oznak je potrebno upoštevati standard SIST ISO 1186. **Zaradi neustreznih rešitev ne pred izvedbo projekta *Kolesarske povezave.. (Trubarjeva ulica)* nujno, da projekt revidira strokovnjak za dostopnost.**

ŠPORTNI PARK NOVA GORICA

Po pregledu projekta, v katerem je obravnavan del Športnega parka (označen na Pregledni situaciji) ugotavljamo, da projekt ni bil revidiran z vidika zagotavljanja dostopnosti. Ker je na območju Športnega parka kar nekaj objektov, do katerih je potrebno zagotoviti dostopnost za vse obiskovalce, **predlagamo, da se izdela podrobni načrt dostopnosti za celotno območje Športnega parka.** Na ta način se lahko zagotovi ustrezno navezavo na obodne ulice in predvidi ukrepe za zagotavljanje dostopnosti.

V sklopu ureditve območja Športnega parka naj se vključi tudi pot, ki teče od Prvomajske ulice do Mestnega kopališča (pot je vzporedna z Rejčevo ulico). V sklopu ureditve poti **naj se preveri možnost dostopa do objekta, kjer je sedež Društva paraplegikov Severne Primorske in zagotovi ustrezno število parkirnih mest za invalide.**

AVTOBUSNA POSTAJA NOVA GORICA

Predlagamo izdelavo projekta ureditve širšega območja Avtobusne postaje Nova Gorica ter izdelavo podrobnega načrta dostopnosti. Območje je potrebno preoblikovati tako, da bo omogočen dostop za vse ljudi: urediti je potrebno površine za pešce do Avtobusne postaje in jih ustrezno navezati na sistem obstoječih pešpoti. Na poteh je potrebno zagotoviti ukrepe (klančine, taktilne oznake), ki bodo omogočali dostop do objekta in peronov. Vodilna linija mora omogočati dostop do informacijskega pulta v notranjost objekta oziroma do table, kjer so ustrezno predstavljene informacije o voznih redih in druge pomembne informacije ter do sanitarij. Na stebre ob peronih je potrebno dodati table z osnovnimi informacijami. V bližini vodilne linije je potrebno odstraniti ovire (oglasne table, klopi in druge elemente). V sklopu projekta prenove avtobusne postaje naj se izdelava tudi predlog predstavitve osnovnih informacij, da bodo dostopne za vse ljudi (več v poglavju 2.1 Dostopnost informacij).

VOJKOVA CESTA OD KRIŽIŠČA Z ULICO MILOJKE ŠTRUKELJ DO KRIŽIŠČA Z ULICO XXX. DIVIZIJE

Projekt je bil revidiran tudi z vidika zagotavljanja dostopnosti, predlagane ukrepe naj se upošteva pri izvedbi.

BEVKOV TRG

Na Bevkovem trgu se kažejo težave zaradi opreme gostinskih vrtov, ki omogočajo dostopnost do posameznih delov trga. **V območju naj se podrobneje opredeli poti, na katere ni dovoljeno postavljanje gostinske opreme in drugih elementov, ki preprečujejo dostopnost.**

1.3.2 Predlogi v drugih naseljih izven Nove Gorice (razen Solkana in Kromberka)

ROŽNA DOLINA

V Rožni Dolini je potrebno po smernicah za območja višje kategorije urediti dostop od obeh avtobusnih postajališč »Rožna dolina Politehnika« do Univerze v Novi Gorici, Nacionalnega inštituta za javno zdravje in Krajevne skupnosti Rožna dolina.

Na tej relaciji je poleg tega potrebno najti rešitev za preoblikovanje pločnika tako, da bo dostopen tudi gibalno oviranim. **Predlagamo izdelavo podrobnega načrta dostopnosti za to območje.**

Slika: Dvignjen pločnik ovira prehod z invalidskim vozičkom na odseku, ki je pomemben za dostop do nekaterih objektov v Rožni dolini.

STARA GORA

Uporabniki predlagajo ureditev poti od enote VDC v Stari Gori do Rožne doline. Glede na to, da se v Stari Gori nahaja pomemben rehabilitacijski center (v izgradnji so tudi novi objekti), je tej povezavi potrebno nameniti posebno pozornost. Zaradi dislociranosti in lokacije na hribu ta pot ni zajeta med območja prve kategorije, saj varnega dostopa za slepe in slabovidne na takšnem odseku ni mogoče zagotavljati. Poleg tega zaradi naklona ni mogoče zagotoviti samostojne poti za uporabnike invalidskega vozička. Kljub temu je pot zelo pomembna za gibalno ovirane uporabnike s spremljevalci, zato je na tem odseku treba izvesti ukrepe, ki so jih predstavniki VDC-ja predlagali v posebni pobudi (dne 22.1.2018, pobuda v prilogi).

Predlagamo, da se na tem odseku omeji hitrost vožnje na 30 km/h in postavi prometne znake (horizontalne in vertikalne), ki opozarjajo na to, da naj bodo vozniki posebej pozorni na pešce. Znake naj se postavi predvsem na nevarnejših odsekih (pred ovinki). Dopolni se jih lahko tudi z optičnimi zavorami. **Po končani gradnji objektov rehabilitacijskega centra predvidevamo, da se bo promet na tem odseku še povečal, zato naj se preuči možnost razširitve ceste in umestitev pasu za pešce.**

Poleg tega naj se odstrani vse višinske ovire, ki otežujejo prehod z vozičkom, ter popravi tlak na mestih, kjer je poškodovan (popisane v prilogi VDC). Na ta način naj se omogoči varna pot za pešce (večinoma uporabniki invalidskega vozička s spremljevalci). Taktilne oznake se na tej poti nameščajo po smernicah iz osnovne stopnje dostopnosti.

DRUGA NASELJA

Za druga naselja in vasi v MONG se uporablja smernice za območja osnovne stopnje dostopnosti razen v primerih, ko Svet za invalide predloži posebno pobudo za uvrstitev v višjo kategorijo. Po pogovoru z invalidi, ki živijo v manjših krajih, so nedostopni ali težje dostopni posamezni objekti ali območja, kar se obravnava v ločenih, podrobnejših načrtih dostopnosti. Invalidi, ki živijo v manjših krajih, lahko podajo pobudo za izboljšanje dostopnosti objekta na Svet za invalide, ki pobudo uvrsti na prioriteten seznam in ga uvrsti v akcijski načrt. **Za Šempas je že v teku izdelava podrobnega načrta dostopnosti z ureditvijo šolskih poti, predlagamo še izdelavo podrobnega načrta dostopnosti za pokopališči v Braniku in Dornberku, v katerih se preveri tudi možnost zagotovitve dostopa za gibalno ovirane.**

1.3.3 Javni potniški promet

Za ljudi z oviranostmi je urejen javni prevoz ključen za samostojni dostop do objektov in storitev. Javni potniški promet je bil podrobneje obravnavan v dveh dokumentih (Celostna prometna strategija MONG in Predlog optimizacije za javni potniški promet v MONG in Občini Šempeter – Vrtojba).

Z vidika zagotavljanja dostopnosti mestnega javnega prevoza se kažejo pomembne pomanjkljivosti:

- Avtobusna postaja Nova Gorica in Železniška postaja Nova Gorica sta slabo dostopni (ni urejenih površin za pešce, manjkajo ukrepi za zagotavljanje dostopnosti, neustrezen je dostop do informacij in storitev),
- avtobusna postajališča niso oblikovno poenotena, ustrezno kontrastna, informacije so podane neustrezno, posamezna postajališča so neustrezno tlakovana, ob posameznih postajališčih ni tlakovanih površin, manjkajo vodilne linije do vstopnih mest, na nekaterih postajališčih ustavljajo osebna vozila,
- vsa postajališča še niso prilagojena nizkopodnim avtobusom,
- od štirih vozil, ki so vključena v mestni promet sta samo 2 prilagojeni uporabnikom invalidskih vozičkov, uporabnik ne more dobiti informacij, kdaj na posamezno postajo pripelje prilagojeno vozilo in kdaj ne, zato mestni prevoz za uporabnike invalidskih vozičkov ni dostopen,
- vozni redi niso dostopni slepim in slabovidnim.

V skladu s CPS 2017 in Akcijskim načrtom za izboljšanje in uresničevanje enakih možnosti invalidov v MONG za obdobje 2016-2019 **je treba v postopku izbire novega koncesionarja izbirne gospodarske javne službe za izvajanje javnega mestnega prometa zagotoviti, da je avtobusni prevoz dostopen vsem.** To pomeni, da so vsi avtobusi prilagojeni prevozu invalidov na vozičkih, poleg tega morajo biti opremljeni s sistemom vizualnega in zvočnega obveščanja o naslednjih postajah. Pri ocenjevanju ustreznosti vozil naj se v postopek vključi Svet za invalide.

Do leta 2023 je treba (v skladu s CPS) doseči 100% delež postajališč in vozil, ki so prilagojena gibalno oviranim. Vsa avtobusna postajališča je treba urediti tako, da jih lahko uporabljajo gibalno ovirani, pri tem pa upoštevati tudi smernice za dostopnost informacij (glej poglavje 2.2.1 Dostopnost informacij- splošno- avtobusna postajališča). **Predlagamo izdelavo načrta tipskega postajališča (oziroma več tipov postajališč), na katerih se predvidi položaj opreme, informacijskih tabel oziroma drugih informacijskih točk, taktilnih oznak itd.**

Predlagamo izdelavo projekta ureditve širšega območja Avtobusne postaje Nova Gorica ter izdelavo podrobnega načrta dostopnosti (več v poglavju 1.2.3.: odstavek AVTOBUSNA POSTAJA)

V sklopu SND MONG **predlagamo ureditev novega avtobusnega postajališča na Železniški postaji ter ob Osnovni šoli Milojke Štrukelj.**

Na linijah, kjer zaradi ekonomske upravičenosti ni smiselno vzpostaviti rednih javnih prevozov, storitve trenutno pokrivajo invalidske organizacije s svojimi prevoznimi sredstvi (kombiji za prevoz invalidov na vozičkih). Dostopnost do storitev individualnih prevozov za invalide na vozičkih se zagotavlja preko spletnega portala Društva paraplegikov Severne Primorske Nova Gorica. V skladu s CPS (2017) **je treba za območja, kjer redni javni prevozi niso vzpostavljeni uvesti obliko javnega prevoza »prevoz na klic«**, ki je oblika prevoza, ki združuje elemente javnega in taksi prevoza. Eden izmed ukrepov CPS (ukrep 4.3) predvideva izdelavo študije, v kateri bodo preučene oblike, ki najbolj ustrezajo specifikam občine. Pri izdelavi študije naj se upošteva tudi vidik dostopnosti in preuči možnosti omogočanja

dostopa do tega prevoza tudi za invalide in druge ljudi z oviranostmi. **V izdelavo študije (CPS:ukrep 4.3.) naj se obvezno vključi invalidska društva.** Ta bodo pripevala podatke o tem, koliko prilagojenih vozil je potrebnih, na katerih območjih so potrebe po tovrstnih prevozih večje, ali je mogoča kombinacija s prej omenjenim prevozom Društva paraplegikov Severne Primorske itd.

1.3.4 Drugi (strateški) predlogi v zvezi z rešitvami dostopnosti v prometu

REŠITVE KONFLIKTNIH TOČK (NPR. KOLESARSKE IN PEŠ POVEZAVE TER KROŽIŠČA)

Pri projektiranju kolesarskih povezav je treba skrbno preučiti poti pešcev in upoštevati hierarhijo prednosti: prednost imajo najšibkejši, torej pešci, sledijo kolesarji in nato motorni promet. Glede na izkušnje se kolesarske poti velikokrat projektirajo brez premisleka o peševih poteh. **Občina naj ob projektiranju kolesarskih povezav v vseh razpisih posebej poudari pomembnost ustreznega vodenja pešcev in na ta način poveča privlačnost mesta za hojo ter zmanjša število konfliktnih situacij med pešci in kolesarji in poveča varnost pešcev, zlasti pešcev z oviranostmi, kar so tudi strateški cilji CPS.**

V CPS (2017) je navedeno, da v ožjem mestnem območju občina ne bo načrtovala novih krožišč. Priporočamo, da se tudi izven tega območja naj ne uvaja novih krožišč tam, kjer potekajo poti višje kategorije ali pomembnejše peš povezave (kot so npr. šolske poti). **Ker so krožišča za ljudi z oviranostmi zelo težavna, mora v primeru, če se krožišče kljub temu projektira na pomembni peš povezavi, projekt pregledati strokovnjak za dostopnost in potrditi ustreznost rešitve za slepe in slabovidne.**

GRADBIŠČA IN ZAČASNE POTI

Občina mora zagotoviti način obveščanja prebivalcev v primeru odprtja gradbišč. To je še posebej pomembno v primeru, ko se gradbišče uredi na območjih dostopnih poti 1. kategorije. V tem primeru je potrebno zagotoviti alternativno pot, ki se ustrezno navezuje na pot višje stopnje dostopnosti.

Mestno redarstvo naj med drugim skrbi zato, da so gradbišča na javnih površinah označena tako, da je zagotovljena varnost vseh mimoidočih pešcev, tudi tistih, ki slabo vidijo (preverjanje oznak na gradbiščih, dajanje opozoril izvajalcem, ki nimajo ustrezno zavarovanih delovišč na katere lahko zaidejo mimoidoči in se poškodujejo itd.).

V primeru, da se izkaže potreba po ureditvi začasne vodilne poti za posameznika (če gre npr. za nevarno pot od doma do šole za slepega šolarja), predlagamo izdelavo začasne vodilne poti, ki se jo izdelava iz materialov za debeloslojne označbe. Pobudo in nujnost izdelave poti za posameznika obravnava *Svet za invalide*.

1.4 SMERNICE ZA VZDRŽEVANJE

V okviru vzdrževanja se izvaja posamezne ukrepe, navedene v Grafični prilogi (torej ukrepe v območju višje stopnje dostopnosti). Te ukrepe naj se predvidi v akcijskem načrtu. Prednostno naj se predvidi ukrepe na poteh višje stopnje dostopnosti ter v tistih območjih, kjer v naslednjih letih niso predvidene obsežnejše prenovne infrastrukture.

V Grafični prilogi so zajeti ukrepi kot so:

- nižanje robnikov in popravila nepravilno izvedenih klančin na prehodih za pešce,
- popravila poškodovanih tlakov in tlakov, ki niso ustrezni z vidika prevoznosti za invalidske vozičke ter poškodb jaškov itd.,
- dodajanje taktilnih oznak na prehodih za pešce,
- zagotovitev dostopov za pešce,
- odstranjevanje ovir kot je oprema (npr. ograje, količki, korita, klopi), ki je postavljena tako, da ovira nemoteno pot pešca oz. jo prekinja,
- označevanje novih invalidskih parkirnih mest,
- izvedba kontrastnih označitev težko opaznih robov in stopnic ter neprimerno postavljene opreme,

Druga vzdrževalna dela, ki jih je treba izvajati za zagotovitev dobre dostopnosti:

- **redno vzdrževanje drevnine, ki posega na poti in pločnike,**
- **izvajanje redne redarske kontrole (predvsem na poteh višje stopnje dostopnosti), ki vključuje redno odmikanje neprimerne opreme s poti in robov, preprečevanje nepravilnega parkiranja, skrb za omejevanje gostinskih vrtov itd.,**
- **promocija dobrega vzdrževanja** : pomembno je namreč tudi vzdrževanje, ki ga izvajajo zasebniki (npr. obrezovanje živih mej, ki segajo na pločnik) in izboljšanje kulture drugih uporabnikov prostora (da ne parkirajo na neoznačenih površinah, da ne postavljajo cvetličnih korit in oglasnih tabel itd.).

1.5 PREDLOGI V ZVEZI Z REALIZACIJO PROSTORSKEGA DELA NAČRTA

Univerzalna dostopnost z novo gradbeno zakonodajo postaja ena od bistvenih zahtev. S strokovnim svetovanjem in pregledom projektov lahko občina spodbuja izvajanje univerzalne dostopnosti v praksi. To pomeni, da se objekti, katerih naročnik je občina, izvajajo tako, da so dostopni vsem, tudi invalidom in drugim funkcionalno oviranim osebam. Tako daje zgled drugim naročnikom, ki delajo objekte v javni rabi in izpolnjuje svoje zaveze do invalidskih organizacij.

1.5.1 Problem

Univerzalna dostopnost je bila do sedaj slabo upoštevana pri večini prenov in novogradenj objektov v javni rabi. Deloma tiči razlog za to v nejasnosti in nepopolnosti dosedanje zakonodaje, deloma pa v tem, da so projektanti in naročniki tematiko slabo poznali ali jo zavračali kot nepotrebno. Zakonodaja je sedaj urejena, praksa pri projektantih pa še manjka, posebej na področju načrtovanja za slepe in slabovidne.

Pogoste težave:

- veliko projektantov ne pozna razmeroma novih principov univerzalnega oblikovanja, posebej ukrepov v zvezi z dostopnostjo za slepe in slabovidne,
- nekateri projektanti poznajo principe univerzalnega oblikovanja, a jih raje ne upoštevajo, ker je treba nekoliko več truda, če želimo univerzalno dostopne rešitve, ki so hkrati tudi oblikovno privlačne,
- nekateri projektanti sicer upoštevajo osnovne principe univerzalnega oblikovanja, a pustijo veliko detajlov nerešenih in izvedba zato kljub vsemu ni primerna in objekt ni uporaben,
- nekateri projektanti upoštevajo pravila univerzalnega oblikovanja, a so zaradi pomanjkanja znanja rešitve preveč grobe in je izvedenih veliko nepotrebnih ukrepov, ki slabšajo podobo prostora in dražijo ureditve.

1.5.2 Rešitev: strokovno svetovanje

Občina zagotovi svetovanje usposobljenega svetovalca v zvezi z dostopnostjo (splošno ali specifično - npr. načrtovanje taktilnega vodilnega sistema). Projektant, ki načrtuje javno površino v MONG, se lahko obrne na svetovalca za dostopnost, ki ga izbere občina. Svetovalec mu že med projektiranjem pomaga z nasveti in primernimi rešitvami. Po izkušnjah se velikokrat v tem procesu rešitve močno poenostavi in zmanjša strošek izvedbe.

1.5.3 Rešitev: pregled projektov

Občina zagotovi pregled že izdelanih projektov.

Projektant mora pogosto usklajevati (tudi povsem) različne zahteve, zato se lahko (včasih tudi neupravičeno) odloči, da nekaterih zahtev ne bo upošteval. Te zahteve največkrat uporabniki lahko komentirajo šele po končani izvedbi (npr. stopnice so nevarne, tlak blešči, ograja je neprimerna za oprijem...), kar vodi do nezadovoljstva vseh vpletenih in naknadnih (dražjih) popravkov. Če občina zagotovi pregled projekta s strani strokovnjaka za dostopnost, pregledovalec lahko pravočasno opozori na pomanjkljivosti. Nato se pristojni dogovorijo, katero zahtevo je projektant upravičeno izpustil, ker recimo ni izvedljiva, ali je predraga, katera pa je bistvena za uporabo objekta ali površine in mora naročnik pri njej vztrajati.

1.5.4 Rešitev: nadzor nad izvedbo

Velikokrat se (posebej v okviru vzdrževalnih del) izvaja projekte tudi brez detajlnih projektov za izvedbo, v nekaterih primerih je npr. predvideno, da se ulica ali trg povrne v prejšnje stanje itd.

Pred izvedbo vzdrževalnih del je potrebno pregledati ali so na javnih površinah prisotne ovire in predvideti takšno ureditev, ki upošteva smernice za dostopnost.

Mestna občina Nova Gorica bo zagotavljala kakovostno realizacijo načrta dostopnosti na naslednji način:

- po potrebi sodelovanje zunanjih strokovnjakov za dostopnost pri projektiranju in izvedbi zunanjih javnih površin in javnih objektov, katerih nosilec je MONG,
- zagotavljanje strokovnega nadzora nad izvedbo del na vseh zunanjih javnih površinah, na katerih je potrebno zagotavljati dostopnost.

1.5.5 Sodelovanje z uporabniki

Svetovalec za dostopnost oz. pregledovalec načrtov in izvajalec nadzora mora upoštevati veljavne standarde in zakonodajo, pri sprejemanju različnih kompromisov v zvezi z dostopnostjo pa pregledovalec sodeluje s predstavniki uporabnikov (npr. s kontaktno osebo Sveta za invalide).

1.6. NAVODILA ZA PRIPRAVO 1. DELA AKCIJSKEGA NAČRTA – DOSTOPNOST PROSTORA

V akcijskem načrtu se navede:

- območja, ki so v naslednjih letih predvidena za celostno prenovo in na katerih se bo izvajalo ukrepe v okviru investicij
- tista, na katerih prenova ni predvidena in se lahko na njih v naslednjih letih izvaja ukrepe v okviru vzdrževanja obstoječe infrastrukture (poglavje 1.3 Smernice za vzdrževanje).

V akcijskem načrtu se navede program predvidenih del po posameznih letih. Ukrepi, ki se jih lahko navede v akcijskem načrtu, so zapisani v:

- Grafični prilogi (ukrepi, ki se jih lahko izvaja v okviru vzdrževalnih del) in
- poglavju 1.3 *Predlogi rešitev dostopnosti* (krepki tisk).

Poleg teh se lahko navede tudi druge ukrepe, za katere Svet za invalide meni, da so nujni.

Na ta način se smiselno razporedijo ukrepi glede na načrtovane projekte. Primer: če je na neki ulici naslednje leto predvidena celostna prenova, je nesmiselno na njej izvajati ukrepe v okviru vzdrževalnih del, ampak je primerneje sredstva uporabiti na ulicah, kjer prenova v kratkem ni predvidena.

Občina v akcijskem načrtu predvidi tudi aktivnost »pregled projektov z vidika dostopnosti in nadzor nad izvedbo TTVS«. Strateški načrt dostopnosti je temeljni dokument, ki sicer vsebuje tudi nekaj izvedbenih predlogov, vendar ne gre za izvedbeni načrt. **Predvsem pri izvajanju talnega taktilnega vodilnega sistema za slepe in slabovidne je zelo pomembno, da občina zagotovi nadzor nad izvajanjem TTVS oziroma pregled projektov.** Več o tem v poglavju 1.4 *Predlogi v zvezi z realizacijo prostorskega dela načrta.*

V akcijskem načrtu se določi okvirno višino sredstev, ki jih bo mestna občina na letni ravni vložila v zagotavljanje dostopnosti na treh ravneh:

- odpravljanje ovir v okviru namenskih sredstev za odpravljanje ovir iz letnega programa akcijskega načrta. Primer: občina iz tega naslova odpravlja ovire na ulicah, kjer sicer niso predvidene prenove in investicije (znižanja robnikov, namestitve taktilnih oznak, označevanje avtobusnih postajališč s taktilnimi oznakami, nameščanje zvočnih semaforjev, označevanje parkirnih mest za invalide, itd.).
- zagotavljanje ustreznega upoštevanja vidika dostopnosti v okviru izvajanja prenov in novogradenj. Primer: občina iz teh sredstev zagotovi, da so projekti občinskih investicij usklajeni z zakonodajo in smernicami ter da so vpeljane funkcionalne in ekonomsko sprejemljive rešitve, tako da naroči pregled projekta ureditve z vidika dostopnosti, nadzor pri izvedbi in podobno,
- zagotavljanje ustreznega upoštevanja vidika dostopnosti pri spreminjanju prometnih režimov.

Za pripravo 1. dela akcijskega načrta DOSTOPNOST PROSTORA in njemu pripadajočega dela Poročila o izvajanju akcijskega načrta je zadolžen Oddelek za okolje, prostor in javno infrastrukturo MONG, ki skupaj s Svetom za invalide predlaga nosilce aktivnosti, vire financiranja in oceni investicijsko vrednost. Drugi izvajalci (oddelki občinske uprave, javni zavodi, drugi prejemniki javnih sredstev itd.), ki so zadolženi za opravljanje posameznih aktivnosti iz akcijskega načrta, so dolžni oddelku pravočasno priskrbeti podatke o planiranih in izvedenih aktivnostih.

2 DOSTOPNOST INFORMACIJ

Dostop do informacij je za uspešno rabo javnih storitev in sodelovanje v procesih v družbi zelo pomemben in za ljudi z oviranostmi največkrat tudi zelo težaven. Dostopnost informacij povezuje različna področja, od informacijske tehnologije do oblikovanja proizvodov in načrtovanja prostora ter procesov, ki potekajo v njem. Tako je tema dostopnosti informacij neločljivo povezana z dostopnostjo prostora in dostopnostjo storitev. Težave z dostopom do informacij imajo predvsem ljudje z okvarami sluha in/ali vida ter ljudje z motnjami v duševnem razvoju, pa tudi ljudje z različnimi kognitivnimi okvarami, slabim spominom, motnjami branja, po poškodbi glave itd.

V dokumentu *Celostna prometna strategija MONG (2017)* je navedenih nekaj ukrepov, ki se bodo izvajali v naslednjih letih in so povezani tudi s tem področjem ter pri katerih je potrebno upoštevati smernice v nadaljevanju:

1. **vzpostavitev in posodobitev avtobusnih postajališč medkrajevnega in mestnega javnega potniškega prometa:** dodatna oprema, s katero se opremlja avtobusna postajališča (kot so nadstrešnice, klopi, druga oprema) mora biti izvedena tako, da ne ovira dostopa.
2. **prilagoditev mestnega voznega parka gibalno in senzorično oviranim:** v okviru prenove koncesijske pogodbe je treba zagotoviti zagotavljanje informacij na vozilih (npr. informacije o naslednjih postajah) tako v zvočni kot vizualni obliki
3. **povečanje oziroma izboljšanje vidljivosti informacij o ponudbi javnega potniškega prometa:** mestna občina bo pristopila k sodobnemu načinu informiranja potnikov (portal, aplikacije, načrtovanje poti), poleg tega pa zagotovila kakovostne informacije v klasičnih oblikah (vozni redi, zemljevidi prog, telefonske informacije). Izvedenih bo večje število prikazovalnikov prihodov, informacije pa se bodo uporabile tudi pri integraciji v spletno obliko oziroma aplikacijo. Pri načrtovanju teh načinov informiranja je potrebno zagotoviti tudi načine, s katerimi bodo do informacij, ki so pomembne za samostojno uporabo potniškega prometa lahko prišli:
 - slepi in slabovidni,
 - gluhi in naglušni,
 - ljudje s težavami pri razumevanju informacij in s pomanjkljivim znanjem pri uporabi tehnologij.
4. **vodenje pešcev s pomočjo usmerjevalnih tabel in ureditev tematskih poti (CPS 2.9) :**
 - usmerjevalne table morajo upoštevati smernice za podajanje informacij (glej poglavje 2.1),
 - kjer so poti za gibalno ovirane ločene od poti za druge, morajo biti ustrezno označene, vodenje mora biti jasno,
 - pri izdelavi oz. potrjevanju usmerjevalnega sistema priporočamo sodelovanje strokovnjaka za dostopnost.

2.1 SMERNICE ZA IZBOLJŠANJE DOSTOPNOSTI INFORMACIJ

V tem poglavju so predstavljene osnovne smernice v zvezi z informacijami, ki jih je treba upoštevati pri oblikovanju prostorov in informativnih gradiv namenjenih javnosti. Smernice so podrobneje razložene in opredeljene v standardu SIST ISO 21542 oz. v priloženem priročniku *Inkluzivno oblikovanje in dostop do informacij*, zato naj si oblikovalci pomagajo tudi s temi gradivi.

2.1.1 Načrtovanje in oblikovanje informacijskih točk

Informacijske točke so točke, kjer lahko vsi uporabniki dobijo informacije o storitvi, prostoru in vsebine neke stavbe oziroma območja. To so na primer sprejemne pisarne, recepcije, informacijska okenca, blagajne, informacijski centri in podobno. Da lahko uporabnik opravi neko storitev, obišče nek prostor in pride do vsebine, ki jo ta ponuja, je ključno, da je dostop do teh točk urejen brez ovir, točka pa je oblikovana in opremljena tako, da omogoča univerzalno uporabo. Ljudem z najtežjimi oblikami invalidnosti predvsem v starejših objektih večkrat pomeni to tudi končno točko, kjer jim lahko informator pomaga ne le z informacijami, kako lahko pridejo do storitve, ki jo želijo, temveč lahko tam tudi opravijo storitev.

1. **Informacijska točka mora biti oblikovana tako, da jo je mogoče preprosto opaziti z vhoda v območje oziroma stavbo.** Zagotoviti je potrebno dobro osvetlitev ter primerno velik in kontrasten napis oziroma oznako, ki jasno označuje, da gre za informacijsko točko. Če je od vhoda oddaljena več kot 5m, naj do nje vodi tudi taktilna oznaka.
2. **Na poti od vhoda do informacijske točke ne sme biti ovir za uporabnike invalidskih vozičkov** (kot so stopnice, pragovi in tlaki, ki ovirajo vožnjo z vozičkom) **ter ovir za slepe in slabovidne** (kot so neoznačena steklena vrata, viseče table in druge ovire v višini glave, močni vzorci v tlaku, neoznačene stopnice, bleščeči tlaki ter druge ovire, opisane v poglavju 4). V primeru obstoječih stavb, kjer ni zagotovitev te zahteve ni mogoča, je treba poskrbeti za premostitev morebitnih višinskih razlik med vhodom in informacijsko točko z dviznimi napravami oz. namestiti pred vhodom zvonec za priklic uslužbenca.
3. **Točka mora biti oblikovana tako, da omogoča komunikacijo informatorja tudi z osebami na vozičku ter z gluhi in naglušnimi osebami** (opremljenost s slušno zanko ali drugim sistemom za izboljšanje poslušanja, če je to potrebno, primerna osvetlitev informatorjevega obraza, da je omogočeno branje z ustnic, neodsevno steklo ali brez stekla in podobno).

2.1.2 Načrtovanje in oblikovanje usmerjevalnih sistemov (informacij o prostoru)

Informacije o prostoru so pomembne zato, da lahko uporabnik najde prostor, storitev oziroma vsebino, ki jo išče.

Usmerjevalni sistemi morajo biti zasnovani tako, da omogočajo vsem, torej tudi ljudem, ki imajo okvarjen vid, težko razumejo besedila in druge vsebine, imajo motnje v koncentraciji, slab spomin ali druge težave z zaznavanjem in razumevanjem, da lahko sledijo znamenjem in se tako orientirajo v prostoru. Usmerjevalni sistemi so navadno sestavljeni iz usmerjevalnih znamenj (npr. smerokazi), označevalnih tabel (npr. oznake na vratih) in orientacijskih točk (npr. zemljevidi, sezname programov v prostoru itd.). Pri tem je predvsem pomembno, da deli usmerjevalnega sistema zadoščajo naslednjim zahtevam:

1. Postavitev na primernih lokacijah:

- postavljeni so na mestih, kjer uporabnik sprejema odločitev o smeri,
- ločeni so od drugih informacij (npr. oglasov, obvestil itd.),
- postavljeni so v skladu s prostorskim delom strateškega načrta – ob vodilnih poteh za slepe in slabovidne,
- postavljeni so tako, da jih ne prekriva druga oprema, zasaditev itd. (pri tem je treba upoštevati končno velikost rastlin),
- postavljeni so tako, da oprema ne ovira dostopa do njih.

2. Primerna velikost:

- napisi in znaki so primerno veliki, upoštevajoč razdaljo s katere uporabnik bere (pri tem je treba upoštevati, da lahko uporabnik med branjem sedi tudi na vozičku),
- pomembnejše informacije so večje in bolj vidne od manj pomembnih.

3. Primeren vizualni kontrast:

- med ozadjem in napisom mora biti dovolj razlike v svetlosti (svetlostni vizualni kontrast),
- napisi na steklenih površinah so neprimerni zaradi bleščanja, ki otežuje vidno zaznavo in težkega doseganja vizualnega kontrasta.

4. Pisne informacije zapisane z lahko berljivo tipografijo:

- neprimerne so *stilizirane* in serifne pisave – pisave z okrasnimi elementi,
- izogibamo se uporabi *ležečega tiska*,
- neprimerne so *stisnjene pisave (condensed, compressed, narrow)*- med črkami mora biti dovolj velik razmik,
- neprimerne so tanke pisave (light, semilight),
- neprimerne so posebne oblike pisav kot npr. *pisave s senčenjem in obrobo*.

5. Uporaba lahko razumljivih simbolov:

- simboli morajo biti preprosto zaznavni in lahko razumljivi vsem ljudem ne glede na njihovo znanje in sposobnosti,
- priporoča se uporaba standardnih simbolov.

6. Izbor primernih materialov in podlag:

- so steklene usmerjevalne table in informacije, postavljene pod steklom, so neprimerne zaradi odsevov, ki motijo vidno zaznavo,
- neprimerne so table iz materialov, ki močno bleščijo (na primer nerjaveče jeklo) in (posebej v zunanjem prostoru) bleščeče bele podlage,

7. Primerna osvetlitev:

- informacije morajo biti dobro osvetljene,
- priporočljiva je uporaba difuzne svetlobe in dodatkov za preprečevanje bleščanja (senčila).

8. Upoštevanje načela dveh čutov:

- na glavnih orientacijskih točkah je priporočljivo zagotoviti tudi tipne oz. zvočne informacije (npr. tipni zemljevid mesta, parka, območja itd.).

9. Posebne oznake v povezavi z dostopnostjo:

- obvezna označitev točk, ki so opremljene s slušno zanko in tako dostopne gluhim in naglušnim
- obvezna označitev dostopne poti od glavnega vhoda do vhoda za gibalno ovirane, če je ta ločen od glavnega vhoda,
- obvezna označitev parkirnih mest s horizontalno označbo in prometnim znakom.

Slika 1: Usmerjevalna oznaka od glavnega vhoda do vhoda za gibalno ovirane. Slika 2: Oznaka za informacijsko točko, opremljeno s slušno zanko in tako dostopno tudi gluhim in naglušnim. Slika 3: Prometni znak za označevanje parkirnega mesta za invalide.

2.1.3 Zasnova in oblikovanje informativnih gradiv (informacije o vsebini)

Pomembne informacije, ki so na voljo v javnih ustanovah morajo biti predstavljene tako, da jih lahko zazna, razume in uporablja večina ljudi.

Pomembno je predvsem naslednje:

1. Upoštevanje načela dveh čutov:

- vse pomembne informacije morajo biti predstavljene v dveh oblikah: vizualni in tipni ali zvočni obliki,
- stavba (točka) naj bo opremljena s sistemi za izboljšanje poslušanja (npr. slušno zanko ali FM sistemom),
- tipne in zvočne informacije naj bodo usklajene z vodilnimi potmi za slepe in slabovidne in torej dostopne na mestih, ki jih lahko najdejo slepi in slabovidni,
- pomembna je dobra akustičnost prostora (preprečevanje odmevov).

2. Upoštevanje pravil za pripravo lahko berljivih in razumljivih pisnih informacij:

- upoštevati je treba pravila v zvezi z velikostjo, kontrasti, podlagami, tipografijo in simboli, predstavljena v poglavju 5.2,
- pomembna je primerna strukturiranost informacij (informacije, ki so za uporabnike zelo pomembne, naj bodo jasno ločene od manj pomembnih informacij, oglasov in podobno),
- informacije naj bodo kratke in preprosto razumljive,
- pri pripravljanju predstavitev pomembnih informacij v pisni obliki, je treba upoštevati navodila za izdelavo lahko berljivih informacij v priloženih priročnikih *Lahko je brati 1* in *Lahko je brati 2 (Zavod RISA)*.

3. Pazljivost pri uvajanju elektronskih oz. avtomatiziranih medijev:

- elektronski mediji kot so elektronske table, avtomatski odzivniki, sistemi za upravljanje čakanja, elektronski terminali, sistemi za upravljanje dvigal itd., ki so pomembni za uporabo objekta in dostop do storitev in pomembnih informacij, morajo omogočati uporabo vsem uporabnikom,
- medij naj omogoča upravljanje z eno roko, iz sedečega ali stoječega položaja,
- medij naj ponuja informacije v zvočni in pisni obliki,
- medij mora biti preprost za uporabo,
- zasloni na dotik niso primerni za slepe in slabovidne osebe,

- če medij ne ustreza zgornjim zahtevam, mora biti v neposredni bližini obvezno na voljo pomoč usposobljene osebe, ki lahko pomaga pri uporabi medija ali drugače pripomore k dostopnosti želenih informacij oz. storitve.

4. Spletne strani

Spletne strani so zelo pomembne za obveščanje uporabnikov in ponekod tudi lahko rešujejo zagate v zvezi s prostorsko dostopnostjo, saj je mogoče veliko storitev opraviti na daljavo in obiski na lokaciji ponekod skoraj niso več potrebni. Vendar pa je dostopnost spletnih strani zelo pereč problem. Večina spletišč javnih ustanov je (še vedno) nedostopnih za slepe in slabovidne, veliko jih je nedostopnih tudi za ljudi z motnjami v duševnem razvoju, gluhih in naglušnih in vseh, ki imajo težave z razumevanjem informacij.

Pri izdelovanju in prenavljanju spletnih strani javnih ustanov je treba upoštevati Zakon o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij ((ZDSMA), 2018). Pri tem se uporablja WCAG standard, torej evropske smernice za pripravo spletnih strani (<https://www.w3.org/WAI/intro/wcag>) oziroma se je priporočljivo posvetovati z usposobljenim svetovalcem za spletno dostopnost.

Javne ustanove morajo po Zakonu o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij (2018) svoje spletne strani prilagoditi do naslednjih datumov: 23. septembra 2020 za prilagoditev spletišč, objavljenih pred 23. septembrom 2018, 23. septembra 2019 za druga spletišča, 23. junija 2021 za mobilne aplikacije.

2.2 PREGLED MESTA Z VIDIKA DOSTOPNOSTI INFORMACIJ

2.2.1 Splošno

Avtobusna postajališča

Avtobusno postajališče je tudi zelo pomembna informacijska točka, zato mora biti v prostoru dobro opazno ter opremljeno z:

- dobro vidnim, močno kontrastnim napisom z imenom postajališča,
- napisom z imenom postajališča v brajici (napis mora biti postavljen neposredno ob taktilni oznaki vstopnega mesta, na višini 120-160 cm),
- voznim redom, ki je napisan tako, da upošteva pravila, ki so opisana v poglavju 2.1.

Priporočamo, da se za mestno občino Nova Gorica (ali širše- povezava z drugimi občinami na Goriškem) izdela zasnovo avtobusnega postajališča (oz. več tipov avtobusnih postajališč), v kateri se opredeli vse pomembne sestavine postajališča: lego table z voznimi redi, lego taktilnih oznak, obliko nadstreška in določitev vizualnih kontrastov, ki so potrebni za lažjo orientacijo, postavitev opreme za obveščanje o voznih redih in druge opreme itd. Pri zasnovi in oblikovanju opreme avtobusnega postajališča priporočamo sodelovanje svetovalca za dostopnost.

Priporočljiva je tudi uvedba dodatnega elektronskega sistema obveščanja o voznih redih, avtobusnih prihodih in odhodih v zvočni in vizualni obliki. Na večjih (bolj obremenjenih postajališčih) je smiselno, da je ta sistem dosegljiv vsakemu potniku na postaji (pri čemer je pomembno, da so prikazovalniki in zvočne informacije postavljene in oblikovane tako, da jih lahko uporabljajo tudi ljudje z okvarami vida oz. sluha, ljudje z motnjami v duševnem razvoju itd.). Na manjših postajališčih se obveščanje oseb z oviranostmi lahko izvaja s pomočjo brezplačnih mobilnih aplikacij, ki morajo biti ustrezno prilagojene uporabnikom s posebnimi potrebami. Pri uvajanju novih elektronskih sistemov priporočamo sodelovanje strokovnjaka za dostopnost in invalidskih društev.

Slika 1: Pri oblikovanju nadstreška za avtobusno postajališče je pomembno zagotoviti, da so tipne informacije v brajici postavljene na vsakem postajališču na istem mestu, ob oznaki za vstopno mesto in v primerni višini.

Slika 2: Trenutne informacije na avtobusnih postajališčih so zelo majhne, slabo vidne, postavljene pod odsevnim steklom in težko berljive, poleg tega pa so postavljene nad klopmi, ki ovirajo dostop do njih.

Mestni usmerjevalni sistem in turistične informacije

Priporočamo uvedbo mestnega usmerjevalnega sistema, ki povezuje vse točke, navedene v tem načrtu in morebitne druge turistične zanimivosti. Pri oblikovanju usmerjevalnega sistema je treba upoštevati smernice navedene v poglavju 2.1.

Del usmerjevalnega sistema so tudi orientacijske točke kot so zemljevidi, tipne karte, makete itd. **Priporočamo vzpostavitev dostopne informacijske točke pri avtobusni in železniški postaji.** Takšna točka naj bo opremljena z informacijami, dostopnimi vsem (tipni zemljevid mesta, kratek opis glavni zanimivosti v mestu itd.). Pri oblikovanju te točke svetujemo sodelovanje strokovnjaka za dostopnost in izdelavo tipnih vsebin.

Zelo pomembna je tudi priprava osnovnih turističnih informacij v lahko berljivi obliki. Te informacije je priporočljivo objaviti v obliki turističnih prospektov, na spletnih straneh, informacijskih točkah itd. Pri pripravi teh informacij svetujemo vključitev strokovnjakov za pripravo lahko berljivih informacij.

Demenci prijazna točka in druge točke, ki so pomembne za nudenje pomoči občanom.

V občini sta vzpostavljeni dve t.i. »demenci prijazni točki«, ki sta namenjeni osebam z demenco, njihovim svojcem, zaposlenim, ki se srečujejo z osebami z demenco (policisti, trgovci, bančni in poštni uslužbenci, farmacevti, gasilci in sosede) ter tudi vsem ostalim v skupnosti, kjer se točka nahaja. Zaposleni na točki nudijo informacije, kako prepoznati prve znake demence, kako komunicirati z osebami z demenco in kam jih usmeriti po nadaljnjo pomoč, ko se osebe izgubijo in ne vedo, kje so. Osebe na točki je za to predhodno usposobljeno in ima vse potrebne informacije. Namen te ozaveščenosti in informiranosti je pomoč osebam z demenco in svojcem, da ob ustrezni podpori spodbujamo njihovo samostojnost in poskrbimo za ohranjanje njihovega dostojanstva. Demenci prijazna točka mora biti tudi ustrezno opremljena in načrtovana v skladu s priporočili za dostopnost informacij. (več: <https://www.spomincica.si/demenci-prijazne-tocke/>) Ena točka se nahaja v Domu upokojencev Nova Gorica, druga pa v Centru za pomoč na domu v Solkanu. Pri teh točkah je zelo pomembno, da se izvede predvsem ukrepe dobro orientacijo in olajšano iskanje točke.

Pri umeščanju takšne in podobnih točk, ki so pomembne za pomoč občanom (npr. točka za pomoč v stiski, varna točka za otroke itd.), je zato treba poskrbeti za primerno postavitve točke ter ustrezno označevanje in vodenje do nje. Pomembno je tudi, da je opis, kako prideš do tovrstnih točk, dostopen tudi na spletnih straneh (v obliki, dostopni vsem).

2.2.2 Pregled posameznih objektov (po abecednem redu):

V sklopu načrta smo opravili kratek pregled dostopnosti informacij v pomembnejših objektih v javni rabi, ki so vključeni v Strateški načrt dostopnosti. Pri pregledu smo ugotavljali, ali lahko gibalno ovirana oseba, oseba z okvaro vida oz. sluha ali oseba z motnjo v duševnem razvoju hitro najde prvo informacijsko točko v objektu. Na tej točki predvidevamo, da obiskovalca pričaka usposobljen uslužbenec, ki mu pomaga naprej do storitve ali informacije, ki jo išče. Pri tem smo pregledovali predvsem primernost orientacijskih točk, usmerjevalnih znamenj in označevalnih tabel, vidnost vhoda in informacijske točke ter popisali ovire na poti od vhoda do informacijske točke ter predlagali možnost izboljšav. Pri tem ne gre torej za celostni pregled objektov, ki bi zajemal vse informacije, pomembne za uporabnike, temveč zgolj osnovo. V nekaterih objektih je zaradi kompleksnosti prostora in storitev predlagan tudi celostni pregled, ki ga posamezna ustanova lahko opravi v bodoče. Svet za invalide lahko v bodoče predlaga presojo dostopnosti tudi za druge objekte, ki niso zajeti v poročilu, pa se v bodoče izkažejo za zelo pomembne ali za zelo težavne z vidika dostopnosti.

Avtobusna postaja Nova Gorica

Zaradi pomembnosti ustanove predlagamo celostno presojo dostopnosti s predlogi za izboljšanje dostopnosti za gibalno ovirane in druge skupine (podrobni načrt dostopnosti).

Pomanjkljivosti:

- vozni redi so premajhni in postavljeni previsoko, klopi pod njimi ovirajo dostop
- oznake peronov so slabo vidne, usmerjevalni sistem
- usmerjevalni sistem je slabo vzdrževan in pomanjkljiv

Predlogi (upoštevati pri oblikovanju podrobnega načrta dostopnosti):

- popolna prenova usmerjevalnega sistema, ki vključuje usmerjevalna znamenja, označevalne table, talne in vertikalne označbe, talni taktilni vodilni sistem itd.
- ustrezna namestitev voznih redov ter vzpostavitev sistema ustreznega podajanja informacij o voznih redih, ki bo omogočal dostop do informacij vsem ljudem z oviranostmi,
- ustrezna namestitev opreme tako, da ne ovira dostopa do informacij in storitev,
- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije.

Dom upokojencev, NG

Pomanjkljivosti:

- temen podporni steber nadstreška se nahaja neposredno pred stranskim vhodom (ki služi kot glavni vhod) in je zaradi nekontrastne barve slabo viden,
- kontrastne oznake na steklu vhodnih vrat so premalo kontrastne, preozke in niso nameščene na vseh steklenih površinah,
- nejasno so označena stranska vhodna vrata, ki služijo kot glavni vhod, informacija o tem, da je glavni vhod pri stranskih vratih je napisana za steklom in zaradi odseva slabo vidna,
- zvonec desno od stranskega vhoda je slabo viden in pomanjkljivo označen ter nameščen previsoko, da bi bil dosegljiv z invalidskega vozička, obenem dostop do njega ovira poštni nabiralnik.
- stoli pred recepcijskim pultom ovirajo dostop do recepcije,
- manjka označitev Demenci prijazne točke na vhodu in vodenje do osebe, ki je na točki dosegljiva.

Predlogi:

- namestitev kontrastne oznake na podporni steber nadstreška
- namestitev novih kontrastnih trakov na vse steklene površine in močnejša oznaka vrat, ki so dejansko vhodna (lahko se označi z nalepko čez celo steklo, z dodatnim napisom VHOD, kontrastne oznake na drugih vratih so lahko izvedene v obliki puščic, ki opravljajo dve funkciji: vizualno označujejo steklo, hkrati pa tudi obiskovalca vodijo k vhodu,
- kontrastno označiti zvonec poleg stranskega vhoda, označiti z večjim napisom, premakniti nižje (višina 80-110 cm),
- namestiti kontrastne oznake na robove stopnic (vsaj na prvo in zadnjo stopnico)
- odmakniti vse ovire (stole) pred informacijskim pultom,
- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije.

Eda center: Center za socialno delo Severna Primorska, Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje OE Nova Gorica

Pomanjkljivosti:

- vhod v stavbo je težje prepoznaven, ker ni poudarjen,
- manjkajo kontrastne oznake na steklu vhodnih vrat,
- informacije v dvigalu so nameščene le za CSD, ne pa tudi za Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje
- informacije o delovnem času ZPIZ na vhodu so nameščene za steklom, dostop do njih ovirajo stoječe table
- napis pred dvigalom za CSD je premajhen.

Predlogi:

- poudariti vhod z večjim napisom ali barvnim kontrastom,
- namestitev kontrastnih oznak na steklu vhodnih vrat in namestitev informacij za ZPIZ na sprednjo stran stekla (po vzoru CSD)
- priporočamo dopolnitev informacij v dvigalu tudi za usmeritev do Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje,
- redno odstranjevanje ovir pred vhodom (oglasne table, parkirana kolesa),
- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije.

FURS, NG

Pomanjkljivosti:

- informacije o delovnem času na vhodnih vratih so napisane s premajhno pisavo,
- pred vhodom je prag, nevaren za spotikanje in ovira prehod z nekaterimi vrstami invalidskih vozičkov
- informacijska točka je zelo oddaljena od vhoda, usmerjevalna znamenja, ki obiskovalcu omogočajo, da jo najde, so pomanjkljiva in slabo kontrastna,
- napis na informacijski točki je premajhen in slabo kontrasten.

Predlogi:

- namestitev večjih informacij o delovnem času na vhodna vrata,
- odstranitev višinske razlike pred vhodom,

- namestitev ustreznih usmerjevalnih znamenj do informacijske točke
- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhihimi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije.

Goriška knjižnica Franceta Bevka, NG

Stavba je dostopna obiskovalcem prek stopnišča, za gibalno ovirane osebe pa je pešpot ustrezno označena in urejena s parkirišča, kjer so urejena tudi parkirna mesta za invalide. Pešpot za invalide vodi čez klančino do vhodne ploščadi in vhoda v stavbo. Je sicer nekoliko daljša, vendar ustrezno urejena. Pred vhodom je zvonec, če bi slučajno obiskovalec imel težave, lahko pozvoni tudi na zvoncu »INFO PULT«. Informacijski pult je v bližini vhoda in je ustrezno urejen (primerno znižan). Zaradi pomembnosti ustanove predlagamo celostno presojo dostopnosti s predlogi za izboljšanje dostopnosti za gibalno ovirane in druge skupine (podrobni načrt dostopnosti).

Pomanjkljivosti:

- vhod je slabo viden (napis na stavbi je sicer dovolj velik, a slabo kontrasten, vhod pa ni posebej poudarjen),
- na steklu vhodnih vrat ni nameščenih kontrastnih oznak,
- informacije o delovnem času na vhodu so nameščene na steklu,
- pot od vhoda do informacijskega pulta ovirajo varnostne pregrade, ki so niso dovolj kontrastne in imajo grbino na tleh, ki ni ustrezno označena.

Predlogi:

- namestitev dodatnega velikega in kontrastnega napisa nad vhodom (npr. nad steklenimi vrati),
- namestitev kontrastnih oznak na steklo vhodnih vrat,
- priporočamo, da se napise z informacijami na vhodu opremi s neprosojno podlago (glede na to, da so črke bele, priporočamo temno podlago),
- varnostne pregrade na vhodu je potrebno kontrastno označiti (spodnji rob z vodoravnimi oznakami na tleh in stebre s kontrastnimi trakovi),
- zvonec, ki je že nameščen ob vhodu je priporočljivo izkoristiti, da se ga označi kot zvonec za priklic pomoči: če obiskovalec potrebuje pomoč ker se težko orientira v stavbi ali ima težave z gibanjem ali razumevanjem informacij, ga lahko pride usposobljeni uslužbenec iskati in mu pomaga do storitve (zvonec mora biti ustrezno označen),
- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhihimi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije.

Kegljaški klub Gorica

Dostop do kluba je urejen za osebe na vozičku.

Pomanjkljivosti:

- napis z informacijami na vhodu je za steklom

Predlogi:

- priporočamo, da se napis z informacijami na vhodu namesti pred steklo in napiše »Kegljišče« ne samo »KK«

Krajevna skupnost Nova Gorica, Univerza za tretje življenjsko obdobje

Pomanjkljivosti:

- prag na vhodu je višji od 2 cm, kar je težavno za vse uporabnike vozičkov kot tudi ostale obiskovalce, saj predstavlja oviro za spotikanje,
- manjkajo kontrastne oznake na steklu vhodnih vrat,
- v pritličju ni usmerjevalnih znamenj,
- do prostorov krajevne skupnosti, ki se nahajajo v nadstropju, ni dvigala

Predlogi:

- namestitev kotnega profila za premostitev praga na vhodu,
- namestitev kontrastnih oznak na steklu vhodnih vrat,
- v veži priporočamo namestitev usmerjevalnih znamenja do prostorov v pritličju.

Kulturni dom, NG

Napis na stavbi »Kulturni dom« je dovolj velik in viden. Na obeh vhodih sta napisa z urnikom blagajne, ki sta dovolj velika in ustrezno kontrastna. Dostop do blagajne je neoviran. Na vhodih je sicer prag, vendar je manjši od 2 cm, tako da je še ustrezen.

Pomanjkljivosti:

- napis na blagajni je premalo kontrasten in napisan na steklu, steklo pa je zelo odsevno,
- blagajna ni opremljena s slušno zanko, zaradi odseva stekla je težavno tudi branje z ustnic

Predlogi:

- priporočamo večji napis »blagajna«, lahko nad blagajno ali na neprosojni podlagi,
- namestitev slušne zanke pri sprejemnem okencu blagajne,
- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije,
- zaradi pomembnosti ustanove predlagamo celostno presojo dostopnosti s predlogi za izboljšanje dostopnosti za gibalno ovirane in druge skupine (v veliki dvorani je dostopnost omejena na dva invalida na vozičku, mala dvorana je nedostopna za invalide na vozičku, pregledati je treba možnosti za adaptacijo)

Lekarna, Goriška Lekarna, NG

Stavba je označena z dovolj velikim napisom. Dostop do sprejemnega pulta oz. blagajne je preprost.

Pomanjkljivosti:

- steber pred vhodnimi vrati ovira dostop,
- na steklu vhodnih vrat ni nameščenih kontrastnih oznak,
- informacije na vhodu (urnik) so premajhne.

Predlogi:

- kontrastna označitev stebra pred vhodom (robove ali v dveh višinah),
- namestitev kontrastnih oznak na steklo vhodnih vrat,
- informacije na vhodu naj se zapišejo v večji velikosti pisave,

- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije.

Lekarna, Solkan

Lekarna je ustrezno označena z dovolj velikim napisom in je dostopna gibalno oviranim osebam.

Pomanjkljivosti:

- informacije o delovnem času so nekontrastne in napisane na steklu,
- osnovne informacije so težko zaznavne zaradi nameščenih oglasov na vhodnih vratih
- manjkajo kontrastni trakovi na steklu vhodnih vrat

Predlogi:

- kontrastna označitev informacij o delovnem času (namestitev na neprosojno podlago),
- odstranitev oglasov z vhodnih vrat
- namestitev kontrastnih trakov na steklo vhodnih vrat,
- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije.

Lekarna Šinigoj, NG

Lekarna je ustrezno označena z večjim napisom nad vhodom.

Pomanjkljivosti:

- informacije na vhodu so za steklom, zato so slabo vidne,
- prag je nevaren za spotikanje
- napis »Pozor prag« je napisan z belimi črkami na steklu in zato slabo viden,

Predlogi:

- namestitev informacij pred steklo
- kontrastna oznaka praga in/ali večji kontrastni napis »Pozor prag« ali preučitev možnosti za odstranitev (preoblikovanje) praga,
- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije.

Medicinski center VID, Kromberk

Stavba Medicinskega centra VID ima dva vhoda. Stranski vhod se nahaja poleg spodnjega parkirišča. Do stranskega vhoda je speljana klančina, kar omogoča gibalno oviranim neoviran dostop do stavbe. Glavni vhod se nahaja na zgornji strani stavbe, do katerega pot za gibalno ovirane ni primerna. Gibalno ovirani lahko vstopajo skozi spodnji vhod. V stavbi ni informacijske točke, nameščena so le usmerjevalna znamenja, ki pa so ustrezno velika in dovolj kontrastna. Zaradi specifičnosti ustanove (pacienti z okvarami vida) je zelo pomembno, da se upošteva spodnje predloge v zvezi z vizualnimi kontrasti.

Pomanjkljivosti:

- s ceste ni usmerjevalnih znamenj do parkirišča in stavbe,

- na parkirišču ni označenega parkirnega mesta za invalide
- pot od parkirišča do stranskega vhoda ni označena za gibalno ovirane osebe
- glavni vhod je sicer poudarjen s kamnitim obokom, vendar je napis na njem premalo kontrasten in zato težje zaznaven
- pod obokom sta nameščena dva količka, ki sta premalo kontrastna
- Glavna informacijska tabla na vhodu (ki je vidna od zunaj) je nameščena za steklom, zaradi odseva je informacije slabo videti, nameščena je predaleč od vhodnih vrat,
- manjkajo kontrastne oznake na steklu vhodnih vrat.

Predlogi:

- namestitev usmerjevalnih tabel s ceste do stavbe,
- označitev parkirnega mesta za invalide v skladu s standardom,
- označitev poti s parkirišča do stranskega vhoda za gibalno ovirane in do glavnega vhoda za ostale obiskovalce (usmerjevalna znamenja s simbolom invalidskega vozička),
- namestitev večjih, kontrastnih napisov nad oba vhoda,
- kontrastna označitev količkov pod obokom pred glavnih vhodom,
- prestavitev vhodne informacijske table na sprednjo stran stekla in bliže vratom,
- namestitev kontrastnih oznak na steklu vhodnih vrat,
- ker ni informacijske točke, predlagamo namestitev zvonca na obeh vhodih, prek katerega lahko obiskovalec, ki ima težave z gibanjem, orientacijo ali komunikacijo, pokliče usposobljeno osebo, ki mu pomaga priti do željenega cilja ali storitve. Zvonec mora biti postavljen na ustrezni višini, kontrastno označen in opremljen z ustrezno velikim napisom. Če gre za napravo za dvosmerno komunikacijo (domofon), mora biti opremljen tudi s slušno zanko,
- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije.

Mestno kopališče Nova Gorica

Na vhodu je nameščena telefonska številka za pomoč invalidom.

Pomanjkljivosti:

- stavba ni označena z napisom,
- informacije na vhodu so nameščene za steklom

Predlogi:

- priporočamo velik napis nad vhodom,
- premik informacij na vhodu pred steklo,
- namesto telefonske številke pred vhodom priporočamo namestitev zvonca, ki omogoča priklic usposobljene osebe vsem, brez uporabe telefona.

Mladinski center Nova Gorica

Prostori Mladinskega centra so ustrezno označeni z dovolj velikim in kontrastnim napisom ter barvo.

Pomanjkljivosti:

- odpiralni čas (urnik) je slabo viden,
- ni dostopa za gibalno ovirane.

Predlogi:

- namestitev informacij o delovnem času na kontrastno neprosojno podlago,
- priporočamo izgradnjo klančine za dostop gibalno oviranim osebam do spodnjih prostorov (obravnavano tudi v prostorskem delu načrta),
- priporočamo izobraževanje zaposlenih, ki stopajo v stik s strankami v zvezi s komunikacijo z gluhihimi, naglušnimi, slepimi in slabovidnimi.

Okrajno sodišče v Novi Gorici – zemljiška knjiga, Območna geodetska uprava

Informativne table so dobro vidne. Prostori Zemljiške knjige se nahajajo v pritličju stavbe. Stavba nima dvigala zato so prostori Geodetske uprave, ki se nahajajo v nadstropju osebam na vozičku nedostopni.

- ker ni informacijske točke, predlagamo namestitev zvonca na obeh vseh, prek katerega lahko obiskovalec, ki ima težave z gibanjem, orientacijo ali komunikacijo, pokliče usposobljeno osebo, ki mu pomaga priti do željenega cilja ali storitve. Zvonec mora biti postavljen na ustrezni višini, kontrastno označen in opremljen z ustrezno velikim napisom. Če gre za napravo za dvosmerno komunikacijo (domofon), mora biti opremljen tudi s slušno zanko; v primeru Geodetske uprave je zvonec pomemben tudi zato, ker gibalno oviranim ni omogočen dostop do prvega nadstropja,
- priporočamo izobraževanje zaposlenih, ki stopajo v stik s strankami v zvezi s komunikacijo z gluhihimi, naglušnimi, slepimi in slabovidnimi ter ljudmi z motnjo v duševnem razvoju.

Okrožno državno tožilstvo v Novi Gorici, Okrajno sodišče v Novi Gorici

Stavba je dostopna gibalno oviranim osebam. Informativna tabla na vhodu je dovolj velika. Informacijska točka je neposredno ob vratih.

Pomanjkljivosti:

- parkirno mesto za invalide je označeno, vendar so oznake slabo vidne,
- manjkajo kontrastne oznake na steklu vhodnih vrat.

Predlogi:

- potreben je ponoven vris parkirnega mesta za invalide,
- namestitev kontrastnih oznak na steklo vhodnih vrat,
- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhihimi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter druge, ki težko razumejo informacije

Okrožno sodišče, Kidričeva, NG

Stavba je na glavnem vhodu dostopna le prek stopnic. Vhod za gibalno ovirane je urejen na desni strani stavbe skozi stranski vhod, kjer se nahaja dvigalo. Dvigalo je ustrezno opremljeno s kontrastnimi tipkami in brajico. Ob stranskem vhodu je na ustrezni višini nameščen domofon za priklic uslužbenca na informacijski točki. Ta obiskovalca sprejme pri dvigalu v visokem pritličju in ga spremi do informacijske točke.

Pomanjkljivosti:

- robovi stopnic pred glavnim vhodom niso označeni s kontrastnimi trakovi,
- na steklu vhodnih vrat ni nameščenih kontrastnih trakov,
- zvonec za priklic uslužbenca poleg vhoda ni ustrezno označen,
- ločen vhod za gibalno ovirane osebe ni označen,

- informacijska točka in domofon pri stranskem vhodu nista opremljena s slušno zanko.

Predlogi:

- označitev robov stopnic pred vhodom s kontrastnimi trakovi,
- namestitev kontrastnih trakov na steklu vhodnih vrat,
- kontrastna označitev zvonca,
- označitev ločenega vhoda za gibalno ovirane,
- kontrastna označitev domofona,
- opremiti domofon in informacijsko točko s slušno zanko,
- namestitev usmerjevalne table od dvigala do informacijske točke v visokem pritličju,
- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije.

Policijska uprava, NG

Glavni vhod v stavbo je prek vhodnih stopnic. Za gibalno ovirane osebe je urejena ločena pot. Obiskovalec na vozičku lahko pritisne na zvonec, ki se nahaja levo ob vhodu na dovozni poti. Zvonec je ustrezno označen. Prek sprejetega klica lahko gibalno ovirana oseba dostopi do stranskega vhoda, kjer ga sprejme uslužbenec, ki ga nato usmeri naprej.

Pomanjkljivosti:

- robovi stopnic na vhodu niso kontrastno označeni,
- manjkajo kontrastne oznake na steklu vhodnih vrat
- informacijska – sprejemna točka se nahaja neposredno poleg glavnega vhoda, ni opremljena s slušno zanko

Predlogi:

- namestitev kontrastnih trakov na rob vhodnih stopnic
- namestitev kontrastnih trakov na steklo vhodnih vrat
- oprema informacijske točke s slušno zanko,
- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije.

Pošta Slovenije PE Nova Gorica

Pomanjkljivosti:

- parkirno mesto za invalide nima urejenega varnega prehoda na peš površino, kar onemogoča ustrezen dostop do stavbe,
- manjkajo kontrastne oznake na stopnicah in na steklu vhodnih vrat,
- informacije na vhodu so nameščene na steklu in zato slabo vidne

Predlogi:

- predlagamo premik parkirnega mesta za invalide na zadnje parkirno mesto, kjer je omogočen dostop do stavbe preko znižanega robnika (proti Zavarovalnici Triglav)
- namestitev kontrastnih oznak na rob stopnic in steklo vhodnih vrat,
- namestitev temne nalepke za kontrastno ozadje informacijam na vhodu,

- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije.

Pošta Slovenije, PE Solkan

Vhod in okence sta enostavno dostopna. Informacije o delovnem času so dobro vidne.

Pomanjkljivosti:

- manjkajo kontrastni trakovi na steklu vhodnih vrat
- stojala za kolesa pred vhodom ovirajo dostop do vhoda (v primeru parkiranih koles).

Predlogi:

- namestitev kontrastnih trakov na steklo vhodnih vrat
- odstranitev oz. premik stojal za kolesa pred vhodom, priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije

Slovensko narodno gledališče Nova Gorica

Stavba ima na vhodnih vratih nameščeno informacijo s telefonsko številko za pomoč invalidu za dostop v stavbo. Dostop za invalide je urejen z zadnje strani gledališča na stranskem vhodu.

Pomanjkljivosti:

- rob stopnic pred vhodom ni označen s kontrastnimi oznakami
- na steklu vhodnih vrat ni nameščenih kontrastnih oznak,
- informacije na vhodu so nameščene za steklom in zato slabo vidne,
- pot od vhoda do informacijskega pulta (blagajne) otežuje poševni rob stopnic v avli (nevarnost udarca v glavo za slabovidne)
- blagajna ni opremljena s slušno zanko

Predlogi:

- kontrastna označitev rob stopnic pred vhodom,
- namestitev kontrastnih oznak na steklo vhodnih vrat,
- namestitev informacij na vhodu pred steklo,
- potrebno je kontrastno označiti poševni rob stopnic v avli,
- zaradi pomembnosti in kompleksnosti ustanove predlagamo celostno presojo dostopnosti s predlogi za izboljšanje dostopnosti za gibalno ovirane in druge skupine (podrobni načrt dostopnosti),
- namesto telefonske številke pred vhodom priporočamo namestitev zvonca, ki omogoča priklic usposobljene osebe vsem, brez uporabe telefona.
- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije ,
- blagajno opremiti z indukcijsko zanko oz. FM opremo za naglušne

Stavba Mestne občine Nova Gorica

Pomanjkljivosti:

- klančina pred vhodom je spolzka,
- kontrastne oznake na steklu vhodnih vrat so slabo vidne,
- informacijska točka je takoj ob vhodu, vendar ni označena,
- plut je previsok, zaradi odsevnega stekla je komunikacija z informatorjem slabša.

Predlogi:

- priporočamo namestitev protizdrsnih trakov na klančino pred vhodom,
- namestitev novih kontrastnih oznak na steklo vhodnih vrat,
- priporočamo prenovo informacijske točke (znižanje pulta, namestitev slušne zanke, označitev točke z večjim napisom),
- zaradi pomembnosti in kompleksnosti ustanove predlagamo celostno presojo dostopnosti s predlogi za izboljšanje dostopnosti za gibalno ovirane in druge skupine (podrobni načrt dostopnosti),

Telovadnica Partizan in zunanji fitnes

Pomanjkljivosti:

- vhod v stavbo je težko opazen, saj se nahaja za stavbo, usmerjen je stran od glavne ulice,
- ni napisa nad vhodom,
- parkirišče za invalide ni označeno

Predlogi:

- potrebno je označiti vhod z ulice z usmerjevalnimi znamenji,
- namestitev večjega kontrastnega napisa nad vhod telovadnice,
- potrebno je označiti parkirišče za invalide.

VDC NG – enota Nova Gorica, Medobčinsko društvo SOŽITJE

Stavba je dobro označena z dovolj velikim napisom na fasadi, ki je ustrezno kontrasten. Parkirišče za invalide je ustrezno urejeno in označeno. Dostop do vhoda je omogočen vsem. Napis na vhodnih vratih je ustrezno kontrasten in dovolj velik.

Pomanjkljivosti:

- vhod oz. vhodna vrata so slabše zaznavna, ker ni nobenega večjega napisa nad njimi
- zvonci, ki se nahajajo desno ob vhodu, so zaradi odprtih vrat težje dostopni, prav tako niso dovolj poudarjeni
- od vhoda do informacijske točke ni usmerjevalne table (tabla usmerja samo do prostorov v nadstropju)

Predlogi:

- priporočamo namestitev večjega kontrastnega napisa »VDC Nova Gorica« nad vrata ali barvno poudariti glavni vhod
- kontrastna označitev zvoncev
- namestitev usmerjevalne table od vhoda do informacijske točke.

Zavod RS za zaposlovanje – enota Nova Gorica

Prostori Zavoda za zaposlovanje se nahajajo v prvem nadstropju stavbe v kateri se nahaja več dejavnosti. Zaradi kompleksnosti stavbe je še bolj pomembno, da so usmerjevalna znamenja na pravih mestih in dovolj velika. Prostori Zavoda so dostopni prek stopnic in dvigala.

Pomanjkljivosti:

- stopnice niso označene s kontrastnimi oznakami,
- ograja (zunanje) stopnišča je neprimerna, ker se konča predčasno,
- usmerjevalne table so slabo vidne oz. niso nameščene na ustreznih mestih, kar otežuje orientacijo
- pisava na informativni tabli pred vhodom je premajhna; urnik je primerno kontrasten in dobro viden,
- oglasna deska (delovna mesta) je zaprta za steklom, kar je problematično zaradi odseva in postavljena previsoko,
- stopnišče je zaščiteno s kljuko, ki je pomanjkljivo označena (težko razumljivo odpiranje vrat) kar povzroča zahtevnejše odpiranje vrat na stopnišče,
- pot do dvigala ni ustrezno označena; dvigalo ni opremljeno s kontrastnimi številkami in tudi ne s tipnimi oznakami,
- steklena vrata nimajo kontrastnih oznak.

Predlogi:

- stopnice je potrebno označiti s kontrastnimi oznakami,
- potrebno je podaljšati ograjo do konca stopnic,
- usmerjevalna znamenja je potrebno namestiti na vseh mestih, kjer sprejemaš odločitev o smeri,
- informacije na vhodu morajo biti napisane z večjo in dovolj kontrastno pisavo,
- namestitev kratkih navodil za odpiranje vrat ali poenostavitev sistema odpiranja vrat na stopnišče,
- označitev poti do dvigala,
- namestitev kontrastnih tipk in tipnih oznak v kabini dvigala,
- namestitev kontrastnih oznak na steklena vrata.

Zdravstveni dom NG

Stavba Rejčeva 4 je bila celostno obravnavana v sklopu projekta *Nadgradnja in razvoj preventivnih programov ter njihovo izvajanje v primarnem zdravstvenem varstvu in lokalnih skupnostih*, kjer so bile tudi podane pripombe in predlogi. Spodnji predlogi veljajo za stavbo Zdravstvenega doma na Gradnikovi. Stavba Zobozdravstvenega varstva na Gradnikovi ni dostopna za gibalno ovirane in je zanjo treba izvesti celostno presojlo dostopnosti.

Pomanjkljivosti:

- pot za invalide je ločena, ni pa ustrezno označena ne s parkirišča kot tudi ne s pločnika,
- stopnice pred vhodom in steklo vhodnih vrat niso označeni s kontrastnimi oznakami,
- vhod ni ustrezno označen, velik napis nad vhodom je sicer videti iz ceste, vendar pa ga ni mogoče prepoznati s pločnika ob stavbi,
- enake pomanjkljivosti so tudi pri stavbi Zobozdravstvenega varstva

Predlogi:

- označitev pešpoti za invalide tako s parkirišča kot tudi s pločnika (npr. vris peš pasu),
- označitev robov stopnic s kontrastnimi oznakami,
- namestitev kontrastnih trakov na steklo vhodnih vrat,
- označitev vhoda z večjim napisom nad vrati,

- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije.

ZZZS, OE Nova Gorica, NG

Stavba je dostopna tako preko klančine kot tudi stopnic. V vetrolovu se neposredno ob vratih nahaja informacijska točka.

Pomanjkljivosti:

- napis ob vhodu je dovolj velik in kontrasten, vendar ni dovolj viden saj je nameščen na stranski steni ob vhodu,
- robovi stopnic niso kontrastno označeni,
- informacije ob vhodu (na zunanjih vratih) so za steklom in zato slabo vidne, tabla je nameščena previsoko,
- informacijski pult je previsok, ker je informator za steklom, imajo nameščen zvočnik, ni pa opremljen s slušno zanko,
- predpražnik pred vhodom je lahko težaven, ker se ugreza.
- objekt v višja nadstropja ni opremljen z dvigalom (onemogočen dostop za stranke kot tudi za potencialno zaposlene - sodelavce z gibalnimi omejitvami),

Predlogi:

- priporočamo dodaten napis na nadstrešku,
- označitev robov stopnic s kontrastnimi oznakami,
- dopolniti informacijsko točko s slušno zanko,
- menjava predpražnika pred vhodom,
- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije ,
- v objekt je potrebno vgraditi dvigalo za dostop v vsa nadstropja objekta – priporočamo tudi izdelavo presoje celotnega objekta z vidika dostopnosti.

Železniška postaja, NG

Stavba ima več pomanjkljivosti v zvezi z dostopnostjo. Zaradi pomembnosti ustanove predlagamo celotno presojo dostopnosti s predlogi za izboljšanje dostopnosti za gibalno ovirane in druge skupine (podrobni načrt dostopnosti).

Pomanjkljivosti:

- stavba je nedostopna za gibalno ovirane
- blagajne niso označene, manjka napis nad okencem, manjka oprema s slušno zanko
- informacije o voznih redih so nameščene za steklom
- pred blagajno se nahajajo ovire (pregrade), ki ovirajo dostop do okenc in so vizualno slabo kontrastne

Predlogi:

- ureditev dostopa za gibalno ovirane
- prenova blagajn oz. ureditev informacijske točke (odstranitev ovir, namestitev slušne zanke, namestitev informacij na neprosojni podlagi pred steklom),

- priporočamo izobraževanje zaposlenih v zvezi s komunikacijo s slepimi, slabovidnimi, gluhi in naglušnimi in ljudmi z motnjo v duševnem razvoju ter drugimi, ki težko razumejo informacije.

Železniški zdravstveni dom, NG

Pomanjkljivosti:

- stavba je nedostopna za gibalno ovirane, pred vhodom je stopnica
- informacije so ustrezno kontrastne, vendar so premajhne in nameščene za steklom
- pred blagajno se nahajajo ovire (pregrade), ki onemogočajo dostop z vozičkom

Predlogi:

- ureditev dostopa za gibalno ovirane
- namestitev informacij v ustreznem kontrastu in velikosti ter pred steklom

2.3 NAVODILA ZA PRIPRAVO 2. DELA AKCIJSKEGA NAČRTA – DOSTOPNOST INFORMACIJ

V tem delu akcijskega načrta se opredeli vse aktivnosti, ki bodo pripomogle k izboljšanju dostopa do informacij. Prednostno naj se obravnava temeljne aktivnosti, ki bodo pripomogle k celostnemu izboljšanju dostopa do informacij (izdelava podlog za poznejše izvajanje usklajenih ukrepov na posameznih lokacijah) kot so npr.:

- izdelava oblikovalskih podlog za dostopni mestni usmerjevalni sistem,
- izdelava zasnove tipskega avtobusnega postajališča (oz. več tipov avtobusnih postajališč),
- izdelava oblikovalskih dostopnih informacijskih točk in
- strokovno svetovanje v zvezi z dostopnostjo informacij.

Poleg tega naj se v sklopu tega dela AN predvidi aktivnosti na točno določenih lokacijah/ustanovah, kot so npr. prilagoditve spletišč, oprema objektov v občinski lasti s slušnimi zankami, nadgradnje dvigal z opremo za ljudi z okvarami vida in/ali sluha, priprava pomembnih informacij v lahko berljivi obliki, nabava opreme za izboljšanje dostopnosti informacij itd.

Pripravo 2. dela akcijskega načrta DOSTOPNOST INFORMACIJ in njemu pripadajočega dela Poročila o izvajanju akcijskega načrta koordinira Oddelek za družbene dejavnosti MONG. Svet za invalide in vsi oddelki občinske uprave predlagajo nosilce aktivnosti, vire financiranja in ocenijo investicijsko vrednost. Izvajalci aktivnosti (oddelki občinske uprave, javni zavodi, drugi prejemniki javnih sredstev itd.), ki so zadolženi za opravljanje posameznih aktivnosti iz akcijskega načrta, so dolžni oddelku pravočasno priskrbeti podatke o planiranih in izvedenih aktivnostih.

3 DOSTOPNOST STORITEV

Dostopnost storitev pomeni spodbujanje razvoja in zagotavljanje kontinuiranega izvajanja programov in storitev s področij športa in rekreacije, kulture, vzgoje in izobraževanja ter zdravja, socialnega varstva in zaposlovanja za aktivno vključevanje oseb z oviranostmi v vsakdanje življenje lokalne skupnosti. Dostopnost storitev pomeni tudi prilagajanje programov oz. oblikovanje dopolnilnih programov za osebe s posebnimi potrebami na področju zdravstva, izobraževanja, zaposlovanja, kulture, športa in podpornih dejavnosti.

V naslednjem obdobju bo Mestna občina Nova Gorica sledila strateškim usmeritvam, napisanim v nadaljevanju po sklopih. Ob vsakem sklopu je napisano, kateremu pravilu iz Agende 22 bo posamezni sklop sledil. V akcijskem načrtu se po letih navede program predvidenih aktivnosti za posamezen sklop.

1. Ozaveščanje in informiranje javnosti o invalidski problematiki, usposabljanje strokovnega osebja (Pravili 1, 19)

Pri zagotavljanju dostopnosti storitev je posebej za zagotavljanje dostopnosti storitev za ljudi z okvarami vida in/ali sluha ter ljudi z motnjo v duševnem razvoju predvsem pomembno izobraževanje in usposabljanje zaposlenih, ki stopajo v stik s strankami. Zato so ključni ukrepi, ki jih je treba predvideti v sklopu akcijskega načrta naslednji:

- Splošna predstavitev »Dostopnost storitev« s predavanjem za predstavnike ustanov, ki ponujajo storitve, namenjene javnosti,
- Delavnica za informatorje, vratarje in druge zaposlene na informacijskih točkah o njihovi vlogi pri zagotavljanju dostopnosti storitev,
- Izobraževanja za zaposlene na posamezni ustanovi za učinkovito komuniciranje ljudmi z okvarami sluha (občina kot soorganizator)
- Izobraževanja za zaposlene na posamezni ustanovi za delo z ljudmi z okvarami vida (občina kot soorganizator),
- Izobraževanja za zaposlene na posamezni ustanovi na temo lahko berljivih in razumljivih informacij (občina kot soorganizator),
- Izobraževanje za predstavnike javnih ustanov v MONG na temo dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij,
- Ozaveščevalne akcije na temo dostopnosti za širšo javnost.

Zelo pomembno je, da so izobraževanja redna, da se jih udeležijo vsi, ki stopajo v stik s strankami in predstavniki vodstva ustanove.

V sklopu priprave strateškega načrta je bila v septembru 2019 izvedena prva od aktivnosti »Dostopnost storitev«. Na njej je bila predstavljena vsebina Strateškega načrta dostopnosti MONG, pogovor je tekel o tem kaj naj bi Strateški načrt pomenil za Mestno občino Nova Gorica in kaj naj bi za doseganje boljše dostopnosti storitev naredili na posameznih ustanovah.

2. Zdravstveno varstvo in rehabilitacijski programi, skrb za zdravje (Pravila 2, 3 in 9)

Občina bo v naslednjem obdobju namenjala pozornost predvsem:

- podpori programom namenjenim zgodnjemu odkrivanju, ocenjevanju in odpravljanju pomanjkljivosti zdravstvenega varstva invalidov,
- podpori programom osebne asistencije za invalide in vzpostavitev novih programov,
- razvoju primernih delovnih programov za specifične ciljne skupine invalidov v času zaposlitvene rehabilitacije, iskanju primernih delovnih mest in spodbujanje prekvalifikacije v okviru lokalnih, nacionalnih in mednarodnih razvojnih projektov
- dostopnosti do programov, ki jih izvajata Center za krepitev zdravja Zdravstvenega doma Osnovno varstvo Nova Gorica ter Območna enota Nacionalnega inštituta za javno zdravje Nova Gorica.

3. Strokovno-podporne službe in pripomočki (Pravilo 4)

Občina bo poleg izvajanja zakonskih obveznosti lokalne skupnosti v obliki plačil in doplačil socialnovarstvenih storitev, spodbujala razvoj mreže programov podpore in pomoči osebam z oviranostmi in njihovim svojcem. V ta namen bo zagotavljala sredstva za sofinanciranje programov in projektov s področja socialnega varstva.

4. Vzgoja in izobraževanje (Pravilo 6)

Občina bo v naslednjem obdobju namenjala pozornost predvsem:

- ozaveščanju otrok in mladine o invalidski problematiki v obliki delavnic, predavanj, dodatnih vzgojnih in izobraževalnih vsebin
- spodbujanju vzgojno izobraževalnih programov za invalide
- zagotavljanju predšolske vzgoje in varstva v vrtcih ter delovanju osnovnošolskega izobraževanja, ki zagotavlja otrokom in mladostnikom z oviranostmi prilagojeno izvajanje programov in dodatno strokovno pomoč v skladu z Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami

5. Delo, zaposlitev, materialna in socialna varnost (Pravila 7,8,16)

Ključni ukrepi tega dela akcijskega načrta so:

- informiranje delodajalcev o zakonodaji s področja zaposlovanja invalidov, strokovni podpora in finančnih vzpodbudah pri usposabljanju in zaposlovanju invalidov,
- strmenje k doseganju kvote zaposlenih invalidov v občinski upravi in javnih zavodih, katerih ustanoviteljica je mestna občina ter uresničevanje obveznosti kvotnega zaposlovanja oseb z oviranostmi, kot jo nalaga Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov,
- zagotavljanje enakih možnosti invalidov glede zaposlovanja, napredovanja in sodelovanja v programih usposabljanja,
- oblikovanje lokalnih programov aktivne politike zaposlovanja primernih za invalide

6. Družinsko življenje in spoštovanje osebne integritete (Pravilo 8)

Naloge bodo potekale v sodelovanju z nevladnimi organizacijami s ciljem spodbujanja pozitivnega stališča do poroke, družinskega življenja, starševstva in preprečevanja socialne izključenosti invalidov. Spodbujanje prostovoljstva, javnih del ter podpiranje programov, ki lajšajo življenje invalidov in ohranjajo njihovo samostojnost ter aktivno vključevanje v družbo.

7. Kultura, šport, rekreacija, religija (pravila 10, 11,12)

Na področju kulture bodo aktivnosti usmerjene k:

- ozaveščanju kulturnih delavcev o potrebah oseb s posebnimi potrebami in o možnih prilagoditvah kulturnih vsebin
- zagotavljanju knjižničnega gradiva za slepe in slabovidne,
- spodbujanju dostopa do kulturnih prireditev za invalide,
- vključevanju nevladnih organizacij in invalidov v kulturno dogajanje v občini (v sklopu kandidature Nova Gorica za Evropsko prestolnico kulture 2025).

Na področju športa bodo aktivnosti usmerjene k:

- izobraževanju ali usposabljanju vaditeljev trenerjev in animatorjev za potrebe invalidskega rekreativnega športa,
- ozaveščanju športnih delavcev o potrebah oseba s posebnimi potrebami in invalidov o možnih prilagoditvah ter spodbujanju športnega udejstvovanja invalidov.

Na področju religije bi aktivnosti usmerili k ozaveščanju verskih skupnosti o pomenu dostopnosti do duhovne oskrbe in enakih pravic do veroizpovedi ne glede na vrsto invalidnosti.

Zelo pomemben vidik pri dostopnosti storitev je tudi zagotavljanje spletne dostopnosti, ki je že opisan v poglavju o informacijah (2.1.3. točka 4 – Spletne strani). Spletne strani postajajo vedno bolj pomembne tudi za dostop do storitev, zato je zelo pomembno, da so ustrezno urejene.

3.1 NAVODILA ZA PRIPRAVO 3. DELA AKCIJSKEGA NAČRTA – DOSTOPNOST STORITEV

V akcijskem načrtu se po letih navede program predvidenih aktivnosti za posamezen sklop, oceni investicijsko vrednost, predvidi nosilce aktivnosti in vire financiranja.

Za pripravo 2. dela akcijskega načrta DOSTOPNOST STORITEV in njemu pripadajočega dela Poročila o izvajanju akcijskega načrta je zadolžen Oddelek za družbene dejavnosti MONG, ki skupaj s Svetom za invalide predlaga nosilce aktivnosti, vire financiranja in oceni investicijsko vrednost. Drugi izvajalci (oddelki občinske uprave, javni zavodi, drugi prejemniki javnih sredstev itd.), ki so zadolženi za opravljanje posameznih aktivnosti iz akcijskega načrta, so dolžni oddelku pravočasno priskrbeti podatke o planiranih in izvedenih aktivnostih.

4 USKLAJENOST NAČRTA Z AGENDO 22

Mestna občina Nova Gorica je leta 2012 pridobila listino Občina po meri invalidov, ki jo podeljuje Zveza delovnih invalidov Slovenije. V ta namen je Mestna občina Nova Gorica v letu 2012 pripravila analizo položaja invalidov v Mestni občini Nova Gorica in na podlagi smernic Agende 22 pripravila Akcijski načrt izvajanja ukrepov za obdobje 2012 – 2015. Navedena dokumenta sta bila pogoj za pridobitev listine. Ker se je izkazalo, da je takšen načina dela in sodelovanja z invalidskimi organizacijami v lokalni skupnosti doprinesel k izboljšanju dela in življenja invalidov, je bil za obdobje 2016- 2019 izdelan nov akcijski načrt. Skrb za invalide je pomemben del politike lokalne skupnosti.

V skladu z Agendo 22 MONG nadaljuje strateško in načrtovano delovanje na tem področju s pričujočim Strateškim načrtom dostopnosti MONG, ki obdeluje aktivnosti na področjih dostopnosti do prostorov, informacij in storitev in tako sledi tudi Standardnim pravilom ZN, ki jih je občina prevzela s sodelovanjem v projektu Občina po meri invalidov. Strateški načrt dostopnosti je bil najprej zasnovan kot dokument, ki naj bi predvsem opredelil Smernice za zagotavljanje dostopnosti zunanjih površin v skladu z 22. členom Gradbenega zakona. Občina pa se je odločila za izdelavo skupnega načrta zato, da se izboljša sodelovanje med različnimi resorji, da se poveže vse aktivnosti, ki so pomembne za izenačevanje možnosti invalidov v istem dokumentu, da se izboljša preglednost nad izvajanjem, določi finančni okvir in poenostavi postopke sprejemanja različnih dokumentov, s tem pa se še dodatno poudari pomen izenačevanja možnosti invalidov v vseh drugih občinskih dokumentih, ki morajo ta Strateški načrt dostopnosti upoštevati.

Strateški načrt dostopnosti je pomembna podlaga za uresničevanje pravila 5 - *Dostopnost*, saj priznava splošen pomen dostopnosti v procesu izenačevanja možnosti invalidov na vseh družbenih področjih in predvideva izvedbo akcijskega načrta, ki bo omogočil dostopnost fizičnega okolja ter dostop do informacij in komuniciranja.

Obenem je načrt podlaga za uresničevanje pravil 14 - *Oblikovanje in načrtovanje politike* in 15 - *Zakonodaja*, saj zahteva, naj bodo zahteve iz načrta dostopnosti upoštevane tudi v vseh drugih strateških dokumentih občine, načrt pa je bil oblikovan v tesnem sodelovanju z invalidskimi organizacijami. Načrt upošteva tudi pravilo 16 – *Ekonomska politika*, saj je občina v SND predvidela, da se v občinskem proračunu nameni sredstva za namensko odpravljanje ovir. Pravili 17 - *Koordinacija dela* in 18 – *Invalidske organizacije* sta upoštevani z razširjanjem nalog Sveta za invalide. Upoštevanje pravila 20 - *Nacionalni nadzor in ocenjevanje programov za invalide v okviru izvajanja Standardnih pravil* je predvideno s tem, da se letna poročila o izvajanju pošilja na Zvezo delovnih invalidov Slovenije. Načrt upošteva tudi pravila 13 – *Informiranje in raziskovanje*, 21 – *Tehnično in gospodarsko sodelovanje* in 22- *Mednarodno sodelovanje*, saj predvideva sodelovanje z nevladnimi organizacijami in strokovnimi ustanovami, ki bodo zagotavljali strokovne rešitve in prenos tehničnih znanj ter sodelovanje v mednarodnih projektih, ki bodo podpirali izenačevanje možnosti invalidov in izboljšanje dostopnosti. Obenem bo občina sodelovala z njimi tudi v obratni smeri - pri raziskovanju na področju vprašanj invalidnosti in dostopnosti in prenosu dobrih praks izven občine.

Upoštevanje pravil 1-4 in 6-12 ter 19 podrobneje obravnava poglavje 3 *Dostopnost storitev*.